ÕPETAJATE LEHT

Laupäev

ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST

8. veebruar 1992 hind 55 kop

Nr 6

ALBERTVILLE '92

Täna süttib OLÜMPIATULI

Ongi käes kauaoodatud 8.veebruar. Eesti rahvale ja spordihuvilistele tuleks see daatum kirjutada lausa suurte numbritega, paraku selliseid meie kirjaviis ei tunnista. Unistasime Barcelonast, aga 1988.aastal Raekoja platsil ei tulnud veel kellelegi pähe võtta suhu Albertville'i nime. Unistused olid liiga õhulised, ent reaalsus ennetab vahel ka sündimata unistusi. Meie Olümpiakomitee visa tegutsemine kaugelt enne vajalike tingimuste saabumist küpsetas Eesti Vabariigi õiguste taastamise täpselt õigeks ajaks.

Oleks enesepettus loota, et sini–must–valge kõige kõrgemasse masti tõuseb. Ent ometi on päevselge, et meie trikoloor pääseb maailma avalikkuse ette, erakordselt arvuka TV vaatajaskonna ette taliolümpiamängude avatseremoonial ühena esimestest (tänu alfabeedile) esmakordselt. Berliini OM ajal, kui Eesti osales viimast korda, TV ülekandeid ju veel ei tuntud. Pole teada, kui dramaatiliselt oskavad hetkeelamusi vahendada TV ässad Uba, Rääk, Rebane või veel keegi, kuid seekord on nad vähemalt vabanenud võitspatriotismi surutisest, mis neid viimastel aastakümnetel kammitses, ent ometi vaatajaskonda lummas. Fakt on see, et nende meeste tehtav patrioodiline kasvatus võib seekord jääda jutumärkideta.

Eesti olümpiaesindus – 20 noort meest ja naist – on üles kasvanud eesti peredes, söönud eesti leiba ja joonud eesti piima, õppinud eesti koolides. Igal neist on olnud kümneid õpetajaid ja sadu koolikaaslasi. Kes võiks nende edule veel rohkem kaasa elada ja viltuminekute puhul nukrutseda? Kui 11. ja 12.veebruaril kutsutakse kogu eesti lastevägi televiisorite ette, siis sellest võiks ainult head meelt tunda – esinevad ju meie kahevõistlejad, kelle edule kõige enam loodetakse. Küllap pakuvad meeliülendavaid hetki ka murdmaa– ning laskesuusatajad.

Koolitunnid käivad iga päev, olümpiamängud korra nelja aasta tagant. Telespordi võlu selles peitubki, et see meelitab järele tegema, ise proovima, ja miks mitte ka kunagi OMile pääsema.

Kaks olümpianädalat aitavad meid üle saada igapäevahallusest ja argimuredest.

Veebruari lõpul *anno* 1988 tuli ALLAR LEVANDI (pildil) Galgary taliolümpial kahevõistluses pronksmedalile. Albertville'is võistleb ta koos paarikümne sportlasega Eesti nimel. Allani etteasted peaksid olema eeloleval teisipäeval ja kolmapäeval ning 17. ja 18.veebruaril. Hoiame pöialt!

LEMBIT PEEGLI foto

LK Tänasest lehest saate teada:

1 XVI taliolümpiamängudest.

2 õpetajate palgast meil ja Lätis.

3 mida arvatakse käsitööharidusest ja õppimisest.

4 millisena mäletatakse õpetaja Vello Saaget.

5 juubilar prof Aksel Telgmaa elust ja tegemistest.

6 mida ajakirjanik Taanis veel peale kooli tähele pani.

7 kuidas oli siis, kui Eestimaal oli Petserimaa.

8 mitmesugust infot.

V kooliajaloo konverents

Eesti kooliajaloolased on alates 1968.aastast korraldanud kooli– ja pedagoogilise mõtte ajaloo konverentse. Eelmine, IV konverents "300 aastat pedagoogikaharidust Eestis" käsitles B.G.Forseliuse koolmeistrite seminari (1684–1688) tegevust ja pedagoogikahariduse väljakujunemist Eestis. Konverents soovitas järgmisel korral käsitleda õpiku ja kooliraamatukogu probleeme.

Korraldajad konsulteerisid kooliajaloolastega. Ilmnes, et on otstarbekohane esitada esimesel päeval kümmekond ettekannet, mis annavad **ülevaate** mitme sajandi jooksul Eestis (kuni 1940.aastani) kasutusel olnud üld– ja ametikooli ning huvialaõpikute, samuti pedagoogilise perioodika kohta, arvestades oma aja õppekirjanduse seoseid naabermaade samalaadse õppekirjandusega (k.a väliseesti koolikirjandus).

Teisel (ja kolmandal) päeval jätkub töö järjestikku sektsioonides, et välja selgitada meie õppekirjanduse säilivus (olemasolu), läbiuuritud ja uurimata valdkonnad. See võimaldab tulevikus uurijatel keskenduda väheuuritud teemadele ja korraldada konverentse, mis võiksid hinnata kooliraamatu mõju oma ajastu haridusseisundile.

Ühtlasi on V kooliajaloo konverents pühendatud Jan Amos Komensky ja Rootsi rahvakooli 250.aastapäevale.

Korraldajad paluvad teil saata oma ettekande pealkiri ja lühike iseloomustus, et saaksime seada kokku põhisektsioone. Ettekande lühikokkuvõte või teesid **3–5 leheküljel** esitada (kes pole seda veel teinud) avaldamiseks. Soovitav koos võõrkeelse resümeega. Kogumik avaldatakse pärast konverentsi.

Konverents on 12.–14.märtsini 1992 Tartu Ülikooli ruumes.

Korraldajate postiaadressid:

1) Eesti Pedagoogikamuuseum, pk 274, 200001 Tallinn, tel 22/44 30 84 (Ilmar Kopso);

2) B.G.Forseliuse Selts, Riia 15, 202400 Tartu, tel 234/7 24 61 (Madis Linnamägi).

NB! Lühikokkuvõtte või teeside esitamise tähtaega on pikendatud **15.veebruarini**. Lisatelefone: 234/3 17 02 ja 234/3 11 40 (Tartu maakonna haridusosakond). Võib teatada nii Tartu kui ka Tallinna telefonidel.

TALLINNA ÜLIKOOL
Akadeemiline Raamatukogu

PÄEVATEEMADEL

Tudengid OKSJONILE!

Iga–aastane kõrgkoolide dekaanide nõupidamine peeti möödunud nädala kolmel päeval Andineemes. Osalesid ka õppeprorektorid, õppeosakondade juhatajad, rakenduskõrgkoolide direktorid ning korraldajate poolelt Haridusministeeriumi teaduse ja kõrghariduse osakonna töötajad. Külalisi jagus igale päevale, nende seas prominentsematena ÜN komisjonide esimehed Kalju Koha ja Jaak Jõerüüt, aga ka akadeemilise noorsoo esindajaid.

Üritasime ministeeriumi peaspetsialisti Kunder Kulliga lõppeva nädala esimesel päeval heita tagasipilku toimunule, leida sellest tuuma ja iva, sest poole töönädala pikkuse jutufestivali stenogrammid annaksid materjali pikemaks järjejutuks. Kasutasime märksõnadena ettekannete juhtsõnastust.

Kalju Luts: "Eesti hariduspoliitika aktuaalprobleemid". Neid on ÕpL piisavalt valgustanud nii riivamisi kui ka autori interpretatsioonis.

Mati Kask: "Kõrghariduse finantseerimise olukord ja perspektiivid". Olukord kahtlemata on, aga perspektiive pole, s.o nendest pole ülevaadet, sest puudub isegi eelarve ehk teisisõnu – tulevik on tume. Hetkeolukorras tuleb kõikidel ise orienteeruda.

Saadikud iseloomustasid olukorda ÜNis ja majanduses, edastades üldiselt tuntud–teatud infot.

Teisel päeval võeti kõne alla kõrghariduse reformi senine kulg. Oppeprorektorite infost ja läbirääkimistel selgus, mis viimase aastaga on muutunud, uuenenud.

K.Kulli: "Ilmneb tendents, et reformi praktiline käik igas kõrgkoolis on eriilmeline. On see hea? Tegelikult oma nägu läheb liiga "oma nägu", ühine kipub kaduma minema. Aasta tagasi tekkis eufooria ülikooli autonoomia ümber. Põhimõttel – riigilt raha, muu teeme ja otsustame ise, nagu võluvitsaga lahenevad kõik keerdküsimused. Nüüdseks on vaimustus asendunud reaalsusega, milles peaks häälestuma ühele lainele töökorralduses, spetsialistide ettevalmistuse planeerimises ning muus. Ülikooli autonoomia piirid hakkavad selginema: õppeprotsessi sisu jääb täielikult ülikooli pädevusse, samuti kaadri valik – sellesse ei tohiks väljastpoolt keegi sekkuda. Ka kodukorra põhimõtted–reeglid otsustatakse autonoomia piirides."

Rektorite Nõukogu esimehe Olav Aarna ettekanne, õieti arutelu "Mis segab eesti kõrgharidust toimimast süsteemina?" püstitas tõepoolest küsimärke. Milles seisnevad takistused? K.Kulli võttis need lühidalt kokku nii: erinevad tõlgendused õppetöö korralduses, erinevad nõuded teaduslik–pedagoogilisele kaadrile, erinev suhtumine kõikidele kõrgkoolidele kohustuslikku ühisesse programmi. Viimane postulaat vajab selgitamist. Meie kõrgkoolides valitsev kursuste süsteem on TTÜ algatusel ehk (?) kujunemas ainesüsteemiks (nagu valdavalt mujal maailmas), kus kogu stuudiumi vältel on vaja koguda kindel ainepunktide arv sõltuvalt erialast. See tähendab valikuvabaduse suurenemist, kuid ikkagi jäävad ühtsed kohustuslikud ained umbes 1/10 osas (üldharivad, humanitaarsed, eeskätt keeled). Konsensus selles suhtes annab lahedama võimaluse ühest kõrgkoolist teise siirduda, milles pole midagi ebaloomulikku.

Nõupidamise kolmanda päeva naelaks kujunes arutelu "Üliõpilane ja tööturg". Probleem on üpris tõsine, sest kuni viimase ajani oli tudeng muretu – diplom garanteeris töökoha (kuigi suunamine võis vastukarva olla). Nüüdseks on olukord põhimõtteliselt muutunud, tööandjaid tuleb hakata ise otsima. Mida soovitati? Võimalike tööandjatega tuleks suhteid luua 3. ja 4.kursusel õppides, taotleda laenu, sondeerida elamisvõimalusi. Jah, tuleks, aga tegelikult lepingutele ei minda ning satutakse tööturule, sest paraku ei osata prognoosida tööjõuvajadusi viie aasta peale ette. Vaid uduselt, tendentse välja pakkudes, teadmata–ennustamata konkreetseid arve. Ometi on vaja usaldatavaid piire, kus toimiv süsteem ratsionaalselt tööle rakenduks.

Meie põllumajandusülikooli tudengid ei looda heade onude peale, on loonud oma tööbörsi, n–ö vahendusfirma andmepangaga, ja annavad korra kuus välja ajalehte. Registreeritakse liikmeid, kogutakse infot nõudmistest ja pakkumistest, tehakse järeldusi konjunktuuri kohta. Teenindatakse kõiki Eesti üliõpilasi. Nemad aitavad üliõpilastel mõista, et muretusel tuleviku suhtes on nüüdsest lõpp. "Tartu poisid olid kohal ja esinesid soliidselt," lausus Kunder Kulli.

Ülikooli lõpetanutele töövõimaluste otsimisega tegeleb ka BEST ESTONIA TTÜ juures. Nende noorte meeste tegevus on tartlastega võrreldes veidi pinnapealsem, puudub infopank, kaadrivajadust ei prognoosita. Küll on aga teada ühest nende korraldatud tööjõu oksjonist–laadast. K.Kulli tõdeb: "Väga sümpaatne, et tudengid ise tegutsevad."

Tõstatatud küsimustele hakatakse otsima lahendusi, rakendades tööle mõned töörühmad Haridusministeeriumi egiidi all. Tööhõive tagamise ja ühtse süsteemi loomise kohta võime neilt vastust küsida paari kuu pärast. Sellega oli Kunder Kulli päri.

JÜRI TUISK

Tallinna Pedagoogikaülikool

Eesti Ülemnõukogu Presiidiumi istungil 30.jaanuaril 1992.aastal otsustati senine Eduard Vilde nimeline Tallinna Pedagoogiline Instituut ümber nimetada **Tallinna Pedagoogikaülikooliks**. Ühtlasi registreeriti pedagoogikaülikooli põhikiri.

Nüüd on Tallinnas kolm ülikooli: tehnikaülikool, kunstiülikool ja pedagoogikaülikool.

AVO SUURVÄRAV

Ei saa me läbi Lätita

Astrida Harbačeviča.
TÕNU KALLE foto

Eellugu

Mullu detsembrikuu kahel alguspäeval said Tallinnas kokku kolme Balti Vabariigi ja Venemaa haridustöötajate ametiühingudelegatsioonid. Sel puhul vahetati vastastikku infot ning lepiti kokku edaspidises ühistegevuses.

Eestile pakkus huvi Läti kolleegide kogemus haridustöötajate palgakorraldusest. Toimetus arvas, et ehk huvitab see meie lugejaidki ning palus Läti ametiühinguliidrilt asjakohast selgitust. Mõni aeg tagasi saime lõunanaabrite haridusametiühingu esimehe asetäitja ASTRIDA HARBACEVICA vastavasisulise kirjatöö, mille allpool avaldame. Ehk tasub võrrelda?

Koolmeistrite palgakorraldus Läti moodi

Läti haridus– ja teadustöötajate sõltumatu ning vabatahtlik ametiühing (taoliselt uuendatuna moodustatud 18.mail 1990.a) peab üheks olulisemaks ülesandeks kaitsta oma liikmete õigusi ja huve, sealhulgas ka õigust tööle ning selle korralikule tasustamisele.

Esmakordselt sekkus ametiühing haridustöötajate palgakorraldusse juba 1990.a sügisel, mil meie haruametiühingu töötajate keskmine palk oli veel 176 rubla kuus ja moodustas 76% vabariigi keskmisest töötasust. Kui seda võrrelda mõnede tootmisharude sellekohaste näitajatega, siis õpetajate palk moodustas 66% tööstustööliste ning 55% ehitajate palgast.

Sama aasta novembris korraldatud haridustöötajate konverents pöördus valitsuse poole nõudmisega kehtestada alates 1.jaanuarist 1991.a kõrghariduse pedagoogide palgaks 300 ning teenindavale personalile vähemalt 150 rbl kuus, silmas pidades selle igakuist ümberhindamist vastavalt elukalliduse tõusule.

Ametiühingu ja üldsuse survel oli Läti valitsus sunnitud 18.jaan 1991.a vastu võtma haridustöötajate palga tõstmise otsuse. Seoses hindade märgatava tõusuga hakati pedagoogidele maksma kompensatsiooni.

Ometi tõusid hinnad ohjeldamatult ja vastavalt sellele ka palgad tööstuses ning muudes majandusharudes, uuel õppeaastal oli õpetajate keskmine töötasu 462 rubla (rahvamajanduses 562, ehituses 718 ning juhtivates ametiasutustes 536 rbl).

Ei jäänud meie harukondlikul ametiühingulgi muud üle kui taas pöörduda valitsuse poole. Samal ajal olid valitsuses juba ettevalmistamisel eelarveliste asutuste palgakorralduse dokumendid, kus aluseks oli võetud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni vastav süsteem. Et valitsus ei kooskõlastanud seda küsimust ametiühingutega ega informeerinud ka avalikkust, kutsus see esile rahutust ja arusaamatusi.

Meie seisukoht jäi vankumatuks – haridustöötajate palgakorraldus tuleb kooskõlastada ametiühinguga.

Meid ei rahuldanud mõned valitsuse kavatsused uues palgajuhendis. Siinkohal osa neist.

■ Eelarveliste asutuste ja organisatsioonide (sealhulgas juhtivaparaadi) palga määramisel otsustati lähtuda kas ainult minimaalpalgast või siis rahvamajanduse keskmisest palgast.

Meie rahulolematus tekkis sellest, et valitsus võttis septembris vastu otsuse, kus juhtivasutuste (ministeeriumid jms) töötajate palga määramisel võeti aluseks keskmine töötasu rahvamajanduses, aga teistes eelarvelistes asutustes (sealhulgas haridus) minimaalpalk.

■ Samuti nõudsime, et vastavalt minimaalpalga tõusule otsekohe arvestataks ümber ka eelarveliste asutuste palgad, arvestades elukalliduse tõusu koefitsienti.

■ Me polnud rahul tunnikoormuse motiveerimata tõstmise ja mitme lisatasu likvideerimisega. Nii planeeris valitsus tõsta õpetajate tunnikoormust 18–lt 24–le, tühistada lisatasud klassijuhatamise ja vihikute parandamise eest.

■ Ametiühing nõudis, et küsimust ei tohi enne arutada ministrite nõukogu istungil, kui see pole meiega kooskõlastatud.

Enne uue palgajuhendi väljatöötamist pidas meie haruametiühing valitsusringkondadega visa võitlust. Et kaitsta oma töötajate huve, osalesime komisjonide töös, pidasime nõu aktiiviga, konsulteerisime haridusspetsialistidega, projektiuuendusi avaldasime ajalehtedes ja televisioonis. Nii saime palju ettepanekuid asjaosalistelt endilt.

Kui Haridusministeerium võttis üsna kiiresti omaks meie koostööpartnerite ettepanekuid ning seisukohti, siis Rahandusministeeriumi ja ministrite nõukogu ametnikud osutasid visa vastupanu ning meie suhted muutusid kohati üpris keeruliseks.

Olukord teravnes niivõrd, et lausa viimasel tunnil enne ministrite nõukogu istungit otsustasime kokku kutsuda erakorralise haridustöötajate nõupidamise. Osalesid ametiühinguliidrid, haridusosakondade juhatajad, koolijuhid. Koostöönõupidamisele palusime ka ülemnõukogu saadikuid, peaministri esimese asetäitja ning rahandus– ja haridusministeeriumi juhtkonna.

Nõupidamisest osavõtjad nõudsid valitsuselt minimaalpalga tõstmist, õpetajate tunnikoormuse alandamist 24–lt 21 tunnini.

Ministrite nõukogu võttis eelarveliste asutuste uue palgajuhendi vastu 13.nov 1991.a ja see jõustus kahe päeva pärast.

Mida uus juhend endast kujutab ja mida me saavutasime?

Uues juhendis on kõik ametikohad ja kutsed jaotatud 24 kategooriasse, neist igaühele kehtib vastav koefitsient. Aluseks on võetud valitsuse otsusega määratletud minimaalpalk, mis omakorda korrutatakse ühele või teisele kategooriale kehtestatud koefitsiendiga. Kõige madalam on seejuures 24.kategooria.

Vastavalt määrusele võib õpetajale, kasvatajale või ringijuhile määrata 15.–11.kategooria, kusjuures koefitsient kõigub 2,19–4,47. Kategooriad ja koefitsiendid määravad kohtadel oma käskkirjaga haridusasutuste juhid ekspertide komisjoni ettepanekul.

Sellisel juhul võib haridustöötajate palgaskaala normkoormuse ja 280 rublase minimaalpalga korral piirduda 613–1252 rublani. Aga et ministrite nõukogu määrusega 1.jaan 1992 on Lätis kehtestatud minimaalpalgaks 460 rbl (selle määruse peab kinnitama ülemnõukogu), tõuseb ametipalk 1007 rublast kuni 2056 rublani.

Taolise süsteemi kehtestamine annab eelise kvalifitseeritud töötajaile.

Ametiühingu visal nõudmisel määras valitsus õpetaja nädalakoormuseks 21 tundi. Suutsime säilitada ka mõned lisatasud, mis arvestatakse ümber tunnitasu alusel. Nii näiteks hinnatakse klassijuhatajatööd 4 nädalatunni alusel, emakeele kirjalike tööde kontrollimist 3, matemaatikas 3 ja võõrkeeles 2 nädalatunni tariifi järgi.

Kuigi me ei suutnud realiseerida uues palgajuhendis kõiki oma ettepanekuid, kaitsesime olulisimas oma töötajate huve ja valitsus tunnetas meis arvestatavat oponenti.

Ega sellega meie töö haridustöötajate palgakorraldusel veel lõppenud pole. Oleme juba saanud hulga uusi ettepanekuid ja arvestatavaid kriitilisi märkusi.

Uue palgajuhendi täiustamine kestab.

Ikka veel palgast

Õpetaja palga teemadel on siiani jutud käinud ikka nii, et oponendid ründavad oma ettepanekutega Haridusministeeriumi ja palgajuhendi koostajaid, viimased eesotsas hr Värsiga kaitsevad oma "loomingut". Tegelikkuses aga ei liigu asi kuhugi, sest hoolimata mitmest palgatõusust oli ja on õpetaja ka praegu palgaredeli ühel madalamatest astmetest. Teised ametkonnad on oma töötajate palkade tõstmisel lihtsalt kiiremad olnud.

Ma ei kavatse taas alustada tulutut palgajuhendi analüüsi. Äsja koolidesse saabunud palgajuhendis ei ole eelmisega võrreldes olulisi muudatusi. See saab tähendada ainult seda, et ei minu Tartu kolleegi Anneli Lukasoni ega teistegi tegevõpetajate loogilised põhjendused ja asjalikud ettepanekud ei ole jõudnud Haridusministeeriumi ametnikeni. Või on valitsusel hoopis ükskõik, kuidas õpetaja elab?

Ma tahan siin protesteerida veel õpetajaskonna ühe tüssamise vastu. Meile kõigile tehti mõõdunud suvel ülekohut. Nimelt oli meie puhkusekuu tasu maikuu töötasust ca 30–200 rbl väiksem. Kogu puhkusega kaotasid õpetajad 60–400 rbl.

Mõõdunudaastane lugu ähvardab korduda, sest jällegi tõusis palk õppeaasta keskel. Ainult et summad on tänavu suuremad, sest inflatsioonitempo on olnud kiirem.

Teatavasti arvutatakse puhkusetasu eelnenud 11 kuu keskmise palga järgi. Oma arvutuste lihtsustamiseks jätsin välja mõõdunud suvekuude puhkuse– ja töötasud. Alustasin arvutusi sep[illegible]t, mil jõustus uus palgajuhend, [illegible]t õpetajate palgad, mis kehtisid enne puhkusele mi[illegible] muutu. Sellisel juhul tuleks s[illegible]keskmine palk olenevalt palgajärgust ja staažist 180–370 rbl väiksem kui maikuu palk. Kogu puhkuse eest kaotaksid õpetajad vähemalt 360–740 rbl. Oma arvutustes piirdusin praeguste normkoormustega. Kui õpetaja annab tunde üle normi või äkki siiski veel märtsis–aprillis tõstetakse palka, suureneb keskmise palga ja maikuu palga vahe veelgi.

Kole mõelda, et just suvel, mil raha on normaalse töövõime taastamiseks vaja ja ka inflatsioon kasvab, jääb õpetaja ilma küllalt suurest summast.

Mida teha?

Sellise ebaõigluse likvideerimiseks on kaks võimalust.

Kõige lihtsam on maksta õpetajatele puhkusetasu keskmise palga järgi, mida arvutatakse alates viimasest palgatõusust, olgu see siis 2 või 5 kuu keskmine.

Teine võimalus on arvutada puhkusetasu nii nagu seni, kuid maksta ka õpetajale puhkusetoetust 13.kuupalgana, milleks oleks viimase kuu palk enne puhkust (maikuu).

Kuuldavasti on 13.palga (puhkusetoetus) ja 14.palga (jõulutoetus) maksmine sisse viidud enamikus EV asutustes ja ettevõtetes. Nimetatud toetusi makstakse ka paljudele riigitöötajatele, miks siis mitte õpetajalegi? On ju tema samuti riigi teenistuses.

TÕNU SIIMSOO,
Suure–Jaani Keskkooli õpetaja

Taas räägiti käsitööharidusest nõudlikult

Pärast ligi 52 aastast vahepausi tuli Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi taasasutamise algatusrühm kokku Tallinna Kultuuriülikooli saali Mündi t 3. 1929.a alustanud ja 1940.a lõpetama sunnitud EKE Keskseltsi taaselustajate hulka kuuluvad Viljandimaal käsitöötalu pidav kunstnik Anu Raud, folklorist Igor Tõnurist, Liivi Soova (TPÜ), "Uku", "Ars", Eesti Rahva Muuseum, Vabaõhumuuseum, Haridusministeerium jt. Huvilisi, nende hulgas palju õpetajaid, kogunes saalitäis.

Seltsi tekke–eelsesse aega heitis pilgu **Vaike Kotkas**, tutvustades osaühistu "Meie Kodu" ja käsitööstuse "Kodukäsitöö" tegevust. Seltsist rääkis **Liivi Soova**. Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskselts loodi ideelise asutusena, kelle ülesannetesse kuulus käsitööhuviliste, asutuste ja organisatsioonide koondamine ühe mütsi alla, omavaheliste kontaktide loomine, et levitada nõuandeid ja oskusi, organiseerida toodangu müüki, muretseda raha, erialakirjandust (selleks anti välja ka oma ajakirja "Kodutööstus" ja 10.aastapäeva puhul almanahh "Kodukäsitöö"). Erilist rõhku pandi osakondade loomisele maal ja unarusse jäänud meeskäsitööle. 1932.a alustasid tegevust noorteringid. Rahvahariduses pandi eriline rõhk kodukultuuri õpetamisele.

Selts oli Põhjamaade Kodutööonduse Liidu liige ja võttis osa oma väljapanekutega maailmanäitustest New Yorgis, Pariisis, Berliinis, Brüsselis, Budapestis, Antverpenis, Köningsbergis, Helsingis, Riias...

Järgmised lühiettekanded ja sõnavõtud puudutasid meie käsitöö hetkeseisu ja lähiminevikku.

Erna Aljasmetsal oli mõndagi rääkida käsitööringidest, mida ta on juhendanud, ja üldhariduskoolides käsitöö heal tasemel hoidmisest HMi kauaaegse inspektorina. Meie laste edu kodu– ja välisnäitustel kinnitas, et Eesti käsitöötraditsioon ei ole katkenud.

Haridusministeeriumi koolitustoimkonna nimel kutsus **Ingrid Baumeister** arvamust avaldama, missuguseid käsitööerialasid peaks õpetama üldharidus–, kutse–, erakoolides, kolledžites ja aktsiaseltsides.

Käsitööringide probleeme puudutas **Mare Sihvre**, kes kurtis info– ja kirjandusvaegust ning materjalipuudust. Paljud võiksid oma kogemusi laiemalt levitada. Pr Sihvre ütles sedagi, et kooliõpetajad käsitööringide juhtimisega toime ei tule, nemad võivad käsitööd õpetada ainult algklassides (!).

Hr Vasari, 1933.a alates poiste käsitöö õpetaja, möönis poiste tööõpetuse madalseisu, mis tekkis tootmisele ja masinate käsitsemisele orienteeritud õpetusele üleminekuga. Haridusministeerium peaks käsitööõpetuse võtma oma südameasjaks: on vaja uuendada programme, luua täienduskoolituse süsteem, eriti neile, kes edasi õppima ei lähe. Et ei katkeks töötraditsioonide järjepidevus.

Inseneride Seltsi esindav **Tilt Tiidemann** ütles, et poiste tööõpetus on jäänud unarusse, samuti puuduvad vajalikud tööriistad. Ometi võiksid kodumasinaid toota meie oma tehased ("Ilmarine" jt). Jämedama töö saaks teha masinal, viimistluse käsitsi.

Lehte Jõemaa Käsitööõpetajate Seltsi juhatusest pöördus taasloodava seltsi, Haridusministeeriumi, TPÜ jt poole, et võetaks midagi ette naiskäsitööõpetajate ettevalmistuse parandamiseks. Tudengid hüüavad appi, kauem enam oodata ei saa!

Räägiti muustki.

"Uku" direktor **Juhan Kajandu** muretses meeste käsitöö kängumise pärast. Teine mure on 400 pensionäri, kes peavad "Ukust" lahkuma, kui ei taha loobuda poolest pensionist. Nende hulgas on endisi õpetajaidki. Vaja oleks kõik oskajad inimesed rakendada seminaridel, kursustel, ringides, koolides, et toimuks käsitöö taassünd.

Reet Piiri rääkis Eesti Rahva Muuseumi ja EKE Keskseltsi ammustest sidmetest, eriti laulupidude ettevalmistamise aegu. Nimelt valmisid koostöös 1938.a etnograafiliselt täpsed rahvarõivad, mille eeskujul organiseeriti üle Eesti 193 kursust 1800 naisele, et kõik saaksid laulupeoks õigeisse rahvarõivaisse. Praegugi võib muuseumist rahvarõivaste kohta konsultatsiooni saada.

Saima Loik kurtis, et praegu näeb rahvarõivaid, mida ei tohiks välja panna ega välismaale saata.

M.Ilves kiitis Tallinna Kultuuriülikooli, kust said õpetust need, kes koolis õppisid ainult prügikühvleid ja lumelabidaid tegema. 1970.aastatel tegid nad kadunud Marta Lüüsi juhendamisel 17 komplekti täiuslikke rahvarõivaid.

Folklooriseltsi "Kihnumaa" esindaja **Katrin Kumpan** ütles, et nemad teevad oma riiete puhul kõik ise – alates madarajuurte korjamisest, värvimisest ja villa kraasimisest kuni rõiva valmimiseni.

Vaike Kotkas kutsus üles Haapsalu "Eesti Villa" eeskujul looma "Eesti Lina" ja asutama linakasvatuse talusid.

Sirje Ossipoval oli võimalus tutvustada Pärnumaa Rahvakultuuri Seltsi, kus võrdselt viljeldakse folkloori, rahvatantsu, rahvamuusikat, käsitööd, tegeldakse ka koolituse ja käsitöö kaitsmisega ärikate eest.

Eva Taltsil oli juba jagada täienduskoolituse kogemusi Pärnu Kodumajanduskoolis.

Aino Valgma Pedagoogikamuuseumist toonitas rahvuskultuuri järjepidevuse tähtsust rahvahariduses. Praeguses haridussüsteemis kipub side kaduma.

Niisiis jäi arutluses kõlama praegushetke käsitööhariduse poolikus ja selle sobimatus Eesti Vabariigi tarvis. Olukorda tahab muutma hakata ka Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskselts. Loodetavasti leiavad käsitööõpetajadki EKEKst oma tegevuses tuge ja nõu.

MAIMO KALMET

Rootsi keel ka Pärnu koolides

Ammutuntud tõde on, et teist ja veel enamaid võõrkeeli on kergem õppida kui ainult üht ja esimest. Kogesin seda ise, kui alustasin rootsi keele õpinguid ja nüüd on samal arvamusel ka minu õpilased, kellele seda keelt õpetan.

Hakkasin rootsi keelt teise võõrkeelena õpetama Pärnu 6. Keskkoolis 1989.a II poolaastast ühele 10.klassi õpilasrühmale. Arvan, et alustasin üldhariduskoolides ühena esimestest kindla tunniplaani alusel valikainega ning nüüd on mul juba kaheaastane kogemus, esimesed rõõmud ja mured.

Praegu on mul 2 õpilasrühma, kellest üks on matemaatika eriklass (7.klassist alates), ning neile õpetan ma nii inglise kui ka rootsi keelt.

Kahe võõrkeele õpetamisel olen toetunud võrdlevale õpetamisele, sest mõlemad – inglise ja rootsi keel – kuuluvad germaani keelte rühma. Näiteks on üsna lihtne inglise keele grammatika alusel omandada rootsi keele omadussõnade võrdlemine, aegade kasutamine aktiivis ja passiivis, ebareeglipärase mitmuse moodustamine jm. Samuti on küllaltki palju sarnaseid sõnu.

Viimasel ajal on Põhjamaade keelte vastu huvi märgatavalt tõusnud mitte ainult Tallinnas, vaid ka provintsilinnas Pärnus. Siingi on võimalik võõramaalastega suhelda ning kontakte sõlmida. Kõik Rootsi haridustegelased, kes on Pärnusse tulnud ja huvitunud minu tööst, on külastanud tunde ja õpilastega vestelnud. Lastel on olnud võimalus oma keeleoskust praktiseerida. Suur on õpilase rõõm, kui ta on keelt vaid mõned kuud õppinud ja saab aru ning suudab ka end mõistetavaks teha. Kevadel ja suvel on pooltel minu rootsi keele õpilastest võimalik sõita Oskarshamni ja Helsingborgi lühiajalisele praktikale.

Kontaktid Rootsi õpetajatega on olnud ainus õppematerjali saamise võimalus. Õpetamise algul ei olnud mul ühtegi rootsi keele õpikut. Tänu headele inimestele Rootsis on mul olemas õpik algajatele ja edasijõudnutele, töövihikud, grammatika käsiraamatud ning veidi ilukirjandust. Ainsad, mis puuduvad, on sõnastikud.

Kui Eesti haridusjuhid toetaksid ja tunneksid niisama palju huvi kui rootslased, oleks meie rootsi keele õpetajatel palju kergem. Siiani oleme õpetanud vaid entusiasmist.

Alates 1991.a septembrist hakati ka Pärnu 1. Keskkoolis rootsi keelt õpetama. Pärnus on Rootsi Keele Klubi ja Tallinnas Eesti Rootsi Selts, kes tegelevad rootsi keele ja kultuuri tundmaõppimisega.

Aasta tagasi rootsi keele õpetajate metoodikapäevadel tegi Toomas Metsis TPedIst ettepaneku luua rootsi keele õpetajate ühendus või selts. Kuna nüüd hakati koolitama rootsi keele õpetajaid, **on Tallinna Pedagoogikaülikool just see, kes võiks kõik rootsi keele õpetajad oma hoole alla võtta**. Loodan, et sellest oleks meile palju kasu, sest praegu rootsi keelt õpetavad inimesed on peamiselt autodidaktid.

MERIKE KASEORG,
Pärnu 6. Keskkooli õpetaja

Õppimisega toimetulek ja selle eeldused

21. ja 22.jaanuaril tähistas TPedI arengu–uuringute labor teadusliku seminariga oma vaimse isa ja labori rajaja akadeemik Heino Liimetsa sünnipäeva. Praegu on labori teaduslik juhendaja dots Jüri Orn, juhataja dots Ülve Kala, koosseisu kuulub põhikohaga 6 teadurit ja kohakaaslastena 6 õppejõudu. Tänavuse seminari teema "Õppimisega toimetuleku isiksuslikud ja keskkondlikud eeldused" tähistab küll uut tööetappi, kuid on tihedalt seotud eelmisega, mis oli pühendatud subjektsuse uurimisele, ning juba H.Liimetsa alustatud problemaatikaga "Eesti õpilaste arengu determinandid ja nende integratsioon kasvatuses". Õppimise problemaatika on labori tegevuses kogu aeg sügavalt sees olnud, kuid lähenemisviis erineb traditsioonilisest käsitlusest – on esmajoones kasvatusteaduslik ja üsna õhukese pedagoogilise koorukesega. J.Orni sõnutsi pärineb selline õpilase arengut väärtustav lähenemisviis H.Liimetsalt, kellelt on tohutult õppida.

Labori praegusest problemaatikast annavad ettekujutuse ettekannete teemad: õppimisega toimetulek kui kasvatusteaduslik ja pedagoogiline probleem (J.Orn); ehe ja kunstlik õppimises (E.–M.Vernik); "elava laiba" probleemistik (A.Liimets); õppimine ja identifikatsioon (V.Kolga); õppimisega toimetuleku hind (M.L.Laherand); õppimine õpilaste eluviisis (H.Hansen, U.Kala, E.Võhandu); subjektsuse probleem Eesti ühiskonnas ja koolis (M.Heidmets); sotsiaalne õppimine noorsoo–organisatsiooni tingimustes (S.Kera); toimetulek meeldivates koolisüsteemides (T.Kuurme); sotsiaalse keskkonna seisund arengu tingimusena (J.Kruusvall).

Pärime teaduslikult juhendajalt Jüri Ornilt seletust mälestusseminari (seda aastase töö kokkuvõtteks peetavat seminari võib sama hästi ka aastaaruandeks nimetada) tänavuse temaatika kohta.

Nagu temaatikast nähtub, ei uurita laboris otseselt õppimist, vaid õpilase ja keskkondlikke eeldusi. Idee võtta lähema vaatluse alla toimetulek omandas kindlama suuna kevadel. Inimese toimetulekus on väga olulisel kohal kasvatus, kogu pedagoogika ja kasvatusteadus vajaneb lahti mõtestada seisukohalt, kuivõrd nad aitavad indiviidil toime tulla oma keskkonnas.

Isiksuse toimetuleku tagab ainult õppimine, areng toimub õppimise kaudu. Seejuures õppimisega toimetulek ei sõltu niivõrd indiviidi võimetest, kuivõrd isiksuslikest valmidustest, väärtuste maailmast ja sellest, kellena end identifitseeritakse. Laboris on uuritud õppijate isiksuslikke ja keskkondlikke eeldusi, asja tuum on tegelikult toimetulekus.

Missugust praktilist kasu võiks labori tegevusest olla Eesti koolile ja õpetajale?

Kõige pakilisemana lahendatakse Eestis praegu hariduse sisu küsimusi, kuid ka *curriculumi* uue sisu puhul võib koolides edasi kehtida endine totalitaarsus, selle ohu teadvustamist peab labor enda ülesandeks. Lähtumises õppimisest kui arenguteest pole põhimõtteliselt midagi uut, see on tee, mida mööda praegu kogu Euroopas minnakse, rõhuasetus on seejuures õpilase tegevusel.

Nii õpetajate ettevalmistus kui ka täienduskoolitus on vaja viia põhimõtteliselt uutele alustele. Esialgu püüavad labori õppejõud oma töö tulemusi kiiresti tudengitele loengutel tutvustada.

Teine kanal on publikatsioonid. Võrus ootab üks labori kogumik juba aastapäevad trükkipääsemist. Harjumaa Hariduse Arenduskeskusega koostöös on valminud ühe kogumiku käsikiri, kogumik on kavas välja anda ka viimase seminari ettekannetest (seda oleks tõesti vaja, oli palju huvitavat ja tegelikus koolielus vajaminevat teavet!).

Koos *curriculumi* koostajate töörühmaga ollakse meeleldi nõus korraldama õpetajatele konverentsi. Kuigi auditoorium oli seminari mõlemal päeval rahvast täis (teiste uurimisrühmade esindajad, üliõpilased), ei ole arengu–uuringute labor ennast seni kooliinimestele kuigi laialt tutvustanud.

VIIVI EKSTA

PÄEVATEEMADEL

MEISTEENDIST

Õpetaja elav sõna on kõige tähtsam

Õpetaja Vello Saage oli optimist.

Täna saanuks VELLO SAAGE 70aastaseks. Teda mälestavad ja meenutavad endised õpilased, kolleegid, sõbrad ja Vello Saage talendi paljud austajad.

Viimase aja üheks mõtlemapanevamaks lugemiselamuseks jääb peaaegu juhuslikult minu kätte sattunud 30–leheküljeline masinakirjas uurimus, millest mul õigupoolest aimugi ei olnud, kuid mida nüüd tutvustada tahan, sest see oli mulle väga meeldiv avastus, täitis mu päevad rahututе mõtetega ja viis mind uuritava materjali juurde hoopis iselaadsest küljest, kinnitades ühtlasi valitud teema vajalikkust.

1988.a valmis Tartu 8. Keskkooli 10.b klassi õpilastel Kaire Rongal ja Kairi Varkelil ajalooõpetaja Ella Paveltsi juhendamisel kodu–uurimuslik töö "Kirjandusklassiide rajaja – ENSV teeneline õpetaja Vello Saage". Sisult väga huvitava ja filosoofilise tagapõhjaga uurimuse juhatab sisse Vello Saage *ex libris* kodumaja motiiviga (vihje tema päritolule!) ja noorte autorite sõnastatud moto, milles kajastuvad nende endi arusaamad ja oma töö eesmärk:

"Õpetaja Vello Saage on elav legend. Ta on isiksus, kelle järgi tunti Tartu 8. Keskkooli kui Saage kooli. Järgnevas töös püüame avada selle legendi sisu."

See on kokkuvõte ühe inimese kujunemisest, tema tegevuse eri tahkudest läbi mitme aastakümne nende nähtuna, kellele enam ei langenud osaks õnn olla Vello Saage õpilased; üha selgemaks saab, et vähemalt tema elus ei olnud midagi juhuslikku. Oli Väike–Maarja Progümnaasiumist ja Gümnaasiumist saadud "küllaltki kõrgetasemeline humanitaarne haridus", "huvi kirjanduse, keelte ja ajaloo vastu" ning ajapikku omandatud kogemused ja taotlused, mis realiseerusid õpetajatöös armastuse ja kunsti seotuse kaudu.

Vello Saagest on kirjutanud tema õpilased, on püütud mõista, mis temas erilist on, on isegi proovitud teda "ära seletada", kuid julgen väita, et

- K.Ronga ja K.Varkeli uurimus on senini tema kohta avaldatust (mida olen lugenud) parim - see on kvintessents, legendi algus;
- üsna oluliselt peitub võti Saage fenomeni mõistmiseks just ja ainult siin. (Nimetatud töö aluseks on vestlused asjaosalise endaga, tema kolleegide, õpilastega, T.Kuurme, I.Tamme, A.Kasaku jt artiklid "Edasis", "Sirbis ja Vasaras", "Nõukogude Õpetajas".)

Tsiteerin: *"Armastus pole vaid tunne objekti suhtes, vaid terve suhe eluga, mida peaks iseloomustama huvi ja avatus maailma suhtes... Saage: "Armastus saab tulla ainult neil, kes midagi teevad. Ent mitte töö läbi, mida teed, ei tule armastus, vaid inimlike suhete läbi, mis luuakse tööd tehes. Veel peab midagi töö kõrval olema, mis suhteid kujundab. Siis alles saab tulla armastus töö vastu"."*

Kuid mis on see "veel midagi"? Jäägu see siin ja edaspidigi vastamata, sest V.Saage arvamuses teose käsitlemise kohta (ehk võib seda kasutada praeguselgi juhul?) on niisugune mõttekäik: *"Õpetaja peab õpilase viima nii kaugele, et teos ise hakkaks rääkima... Tunnetus on ka seletus iseendale."* Nii *"õpib ta mõistma kunstikeelt, märkidetagust maailma. See suhe tuleb igal inimesel omanäoline ja seda tuleb respekteerida. Kõige äratеid, nii ei saa lugeja teada, mis on autorite mõttetöö vili, mida on võetud kasutatud algallikatest.)*

Vello Saage ise on pidanud õpetajatöös kõige olulisemaks õpetaja elavat sõna. Nüüd, mil teda enam meie hulgas ei ole, jääb üle meenutada seda, mida ta on öelnud. Alljärgnevas mõned nopped eespool tutvustatud tööst.

"Ma kasvatan iseendaga. Inimeses on hea ja kuri. Et seda kurja temast tõrjuda, pead selle kõigepealt enesest välja tõrjuma.

Õpetajatöö on suhete loomine. Võiks öelda, et õpetamise töö kulgeb läbi järgmiste astmete: õpetaja ja aine, õpetaja ja õpilane, õpilane ja aine.

Õpetamine ei ole töö, vaid kunst. Tööd on selles nii palju, kui õpetaja peab teadma, s.o ta peab oma ainet absoluutselt valdama. Muus osas on õpetaja kunstnik. Pean tähtsaks põhjalikku tundmist, mitte palju tundmist. Õpetajakutse ei tohiks olla massikutse..."

seda ma ka tegin..." Töö näiteringis oli see, mis viis kokku nooremad ja vanemad õpilased ning õpetaja. Ja sealt algaski "lõpuks ka kirjanduslik tegevus, kuigi mulle algul tundus, et sellega ei ole siin üldse võimalik tegelda. Ja ometi olid juba 8.klassis sel ajal mitmed niisugused õpilased, kes olid huvitatud kirjanduslikust omaloomingust. Ja nendega ma alustasingi.

Muidugi, see ei olnud kerge... Õpilaskontingent oli tol ajal üldse niisugune, kes ei tahtnud millegagi tegelda, sest nad olid ju vägivaldselt toodud võõrastest koolidest... See oli kõikide raskuste põhi... ma proovisin õpilasi kaasa haarata selle esimese tõelise peo korraldamisele... ja lõpuks sain ma ikka nii kaugele, et publik hakkas minule kaasa elama – ja seda oligi mulle vaja." (Jutt on nääripeost 1957.a – H.M.)

Elu tähetunnist

"...minu elu tähetund on tegelikult näärivana mängimises. Andke andeks, aga nii see on.

seletamine on viga. Salapärane teoses peab... jääma... Ega see temast mööda lähe... Eks ta selle maagia peale mõtlema jääbki..."

Oluline oli V.Saage oskus luua õpilase ja kirjanduse vahele suhteid, mille kohta uurimusest loeme: *"Kirjandus kui sinu eksistentsile absoluutselt vajalik elunähtus. Ka sina ise, õpilane, oled neisse raamatutesse sisse kirjutatud, ka sinu probleemid on siin."*

Alati on neid, kelleni õpetaja pakutu ei jõua (täielikult), kuid V.Saage ei kurvastanud, ta leidis: *"See, kelleni ei jõua kunsti enda tajumine, saab ka kasu, temani jõuab mõistuslik tõetera ning see tera on haridus. Kes peale hariduse tahab rohkem saada, saab teisiti."*

Vaatlusaluses uurimuses on arutlusi õpetajast, ainest, õpilasest, armastusest, on ülevaated kirjandusklasside loomisest, koolialmanahhist "Tipa–tapa", Vello Saage näärivanamängudest, kirjandusalastest matkadest, stilistikapäevadest, kõnekooride tööst, kooliteatrist, kirjandusvõistluste, viktoriinide ja olümpiaadide võitjaist, Vello Saage autasudest; lõppu on lisatud fotosid ja kirjanduspäevade kavalehti.

Kaire Ronga ja Kairi Varkeli töö rikastab iga lugeja mõttemaailma, erilist rõõmu pakub ta nendele, keda huvitab V.Saage edu saladus ("Kuidas ta seda tegi?"), et ise pisutki malli võtta ja kohe täna juba midagi teistmoodi teha – mõtestatumalt, kogemusrikkamalt. Kui palju autorid suutsid oma eesmärke realiseerida, jäägu igaühe enda otsustada pärast uurimuse läbilugemist ja järelemõtlemist. (Ainuke märkus töö kohta: pole viimata, kas Olgu siin lisatud, et *"Saagele meeldisid tülikad, probleemsed õpilased, need, kes tavaliselt ka loovad on. Saage mureks on see, et lapsed on privilegeeritud klass ja elu liiga heaks läinud. Neil pole olnud võimalust end millegi saamiseks pingutada... Tööst on tehtud mäng... Niisugust kohta polegi, kus õpilane end vastutavana peaks tundma ja see teeb õpetaja olukorra keeruliseks.*

Kirjandusel on aga just suurimad võimalused selles vallas, millest tänapäeva koolis kõige enam puudus – ilu, emotsioonid, ilu mõistmine filosoofilises plaanis.

Programmidele Saagel vastuseisu ei olnud. Ta ise ütles, et oluline on õpetajapoolne suhtumine, õpetaja peab sealt valima, mida vajalikuks peab. Ta ise tegi endale iga kirjaniku vastuvõetavaks, enne kui ta õpilaste ette läks.

Saage armastus oli õpilane. Tund oli tema tribüün, kirjandus oli vahend, õpilane eesmärk ja looming. Saage nautis tundi kui protsessi ja oma suhtlemist õpilastega.

Olla Saage õpilane – see oli valuline õnn. Saage istutas inimesse tahtmise, millel pole määratud iial täituda."

Allpool küsimusi–vastuseid 1989.a detsembris tehtud intervjuust Vello Saagega. (Intervjuu on üks osa allakirjutanu tehtavast uurimusest "Kirjanduse õpetamise tulemuslikkusest Tartu 8. Keskkooli kirjandusklassides aastatel 1966–1985".)

Meenutusi sellest, kuidas algas töö alles kujunevas koolis

"Ma teadsin, et nüüd ma pean pakkuma kõik, mis võimalik, ja Mul oli väga palju õpilasi, kes nüüd tulid minuga kaasa, et teha seda loomingulist tööd..."

V.Saage hinnang tehtule

"...meie kooli, 8. keskkooli, hakati kutsuma Saage kooliks. Ma sidusin need õpilased oma kooliga ja nad hakkasid oma kooli väga hindama ja seda pean ma oma töös sel ajal kõige tähtsamaks, et ma suutsin õpilased uskuma panna oma koolisse, oma kooli nimesse, mille tegelikult, ausalt öelda, mina olin teinud..."

Millega V.Saage rahul ei olnud?

Ta meenutas kooli teist direktorit. *"Ta ei saanud aru kirjandusklasside olemusest ja sellest, mis seal tehti... See oli ju õpilaste kasvatamine, see polnud mitte ainult üksiku inimese taotlus... Ma tahtsin kogu koolile seda nime teha ja anda õpilastele loomingulise tegevuse indu. See oli minu eesmärk, ja et seda püüti takistada, siis sellega ma tõesti rahul ei ole."*

Mälestusteraamat, mille V.Saage kavatses kirjutada, ei saanudki teoks...

Kakskümmend kaheksa pikka aastat läbi keeruliste poliitiliste aegade oli V.Saage õpetaja ühes koolis. Kuidas õnnestus oma põhimõtetele truuks jääda?

"...üks, mida ma kindlasti taotlesin, oli see, et ma oma töös oleksin tõe pinnal... Mina olin ju kõik need aastad ise olnud tunnistajaks, mis meie riigis toimus... ja ma olin hoopis teistel seisukohtadel kui ametlik ideoloogia... Ja siis ma tegin nii, et kas ma üldse ei rääkinud või rääkisin nii, nagu tegelikult oli. (Jutt on mõnedest peatükkidest kirjandusajaloo käsitlemisel. – H.M.) *...Kõige tähtsamaks pidasin ma seda, et õpilased oleksid varustatud niisuguste teadmistega, millega nad elus võivad läbi lüüa ja mis hiljem neile elus pettumust ei valmista."*

Huvi langusest kirjanduse kui õppeaine vastu

"...ma ei taha lihtsalt seda uskuda, sest üldse huvi õppimise vastu on ju õpilaste hulgas langenud... Aga miks? Aga sellepärast, et haridust keegi ei hinda. Haridust ei hinnata ülevalpool. Nende hulgas teda ka ei hinnata, kes hariduselu juhivad."

Uuest programmist keskkooliosas

"Teate, olgu ükskõik missugune programm, egas see veel ei määra huvi kirjanduse vastu... Oluline on see, et me ei räägiks ***kohustuslikust*** *kirjandusest... Ja eeskätt tuleb alustada eesti kirjandusest, mitte maailmakirjanduse tähtteostest, kuhu õpilane ei suudagi küündida... Võtame enne lähemalt... on probleemid, mis läbivad kogu elu, ja vaat seda olekski vaja õpilasteni tuua."*

Mida peab V.Saage kirjanduse õpetamisel primaarseks?

"...muidugi pean ma kõige tähtsamaks kirjanduslikku arutelu... aga teatavad teadmised kirjandusloost ja kirjanike elust peavad õpilastel ka olema."

Kirjanduse kui õppeaine tähtsusest

See on õppeaine, mis *"kõige rohkem õpilasele annab elus orienteerumiseks... see õpetab lastele elu."*

Õpetaja kui isiksus

"Isiksus on ikkagi niisugune inimene, kes erineb teistest ja, noh, kogu minu õpetamise meetod oli omamoodi isiksuse meetod. Ja selle juurde ma ikkagi jään, et õpetaja, kirjanduse õpetaja eriti, peab olema erinev paljudest teistest inimestest."

Eesti keele õpetamisest koolis

"Grammatika peab olema konkreetne keeleõpetus, nii nagu oli ta meil varem."

Loovtööd ja arutlev kirjand

"Ma hindan mõlemat. Arutluse peame õpilastele selgeks õpetama juba sellepärast, et enamik kirjandite teemasid, mis küpsuseksamiks tuleb, on arutlevad. Õpilane peab oskama probleemi antud teemal tõstatada ja seda ka siis kuidagimoodi lahendada... Mõtlemisvõime ja kõige muu arendamiseks on arutlevad kirjandid vajalikud, kunsti mõistmiseks on vajalikud loovad kirjandid."

Näitvahendite kasutamisest

"See ei anna mitte midagi. Peab tulema klassi elav õpetaja sõna. See arendab õpilast ja see paneb ka õpilast ennast elavat sõna kasutama."

Soovid tänasele õpetajale

"Ma ütleksin kõigepealt õpetajale: "Eestimaa pinnal õpeta oma lapsi nii, et neist saaksid haritud inimesed... Haridus on ikka niisugune, mis on igakülgne ja mis annab noorele inimesele teadmised kõikidel aladel"."

Kui siin kirjapandust väike osagi jõuab meie emakeeleõpetajate – ja mitte ainult – meeltesse ja südametesse, on tulu suur: meidki on sütitanud elav sõna ja mõte, mis tegudeks saades äratavad meis armastuse maailma ilu ja rikkuse – inimese, looja – vastu.

HIIE MÜNT,
Tartu 8. Keskkooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja

Professor Aksel Telgmaa matemaatika õpetamise metoodika eksamil (vastab üliõpilane Anu Sang).

ADRAKURG

ei ole künnivaol kõndiv toonekurg

Esmaspäeval, 10.veebruaril tähistab oma 60.sünnipäeva TPedI matemaatikakateedri professor, matemaatikaõpikute autor Aksel Telgmaa. Lisaks juubeliõnnitlustele ja parimatele tulevikusoovidele korraldasid kolleegid talle väikese pressikonverentsi. Valiku AKSEL TELGMAALE esitatud küsimustest ja neile antud vastustest esitame ka "Õpetajate Lehe" lugejale.

Oled maapoiss. Võib–olla täpsustad, kust pärit ja millega tegelesid vanemad.

Maapoiss tõepoolest, Padiselt. Orientiiriks võiks olla Padise klooster, mille külje all oli minu kodust 5 km kaugusel olev Padise kool. See oli ka minu igapäevane koolitee 7 õppeaasta vältel. Ema–isa olid talupidajad, hariduslembesed ja ka muidu laiema huviringiga inimesed. Ema, kahjuks noorelt Toonela teedele läinu, oli laulu– ja muusikahuviline, isa aga aktiivne osaleja kohalikus näitetrupis, tegi tihti kaastööd ka ajalehele "Maa Hääl".

Kas taluelust on ka praegu midagi meenutada?

Noorpõlve taluelu on jätnud alatise jälje ja andnud kasuliku kogemuse. Olen praegu valmis tegema kõiki "traktorieelseid" maatöid, alates hobuse vankri ette rakendamisest. Võin istuda hobuniidukile, kujutluses ühel pool tiislit vana valge ja teisel pool noorem kõrb. Kastemärg ristik langeb üle vikati, kaarelaud puhastab raja vana valge järgmise ringi jaoks...

Ma tean, et adrakurg ei ole künnivaol kõndiv toonekurg. Adrakurg teeb peonaha paksuks, annab mehele rammu ja perele leiba. Oma kartulimaa künnan praegugi igal aastal hobusega ja ei luba traktoril vesiliiva välja pöörata.

Taluna on sünnikodu minu jaoks arvatavasti jäädavalt kadunud, sest "õnn tuli meie õuele..." ja kes küll selle õnnetuse tagajärgi niipea suudab kõrvaldada!

Missugune on sinu esimene matemaatikaalane mälestus? Esimesed õpetajad? Kust pärineb huvi matemaatika vastu?

Eks see ole seotud Padise kooliga, kus minu õpetajateks olid koolijuhataja Helmut Taremaa ja hiljem direktor Voldemar Kuusmaa. Mäletan, et Olaf Prinits, kes samuti töötas mõnda aega Padisel õpetajana, organiseeris võistluse korrutamistabeli tundmises. Mina olevat seal edukalt esinenud. Seda ma ise ei mäleta, aga prof Prinits mäletab. 7.klassist meenub üks raske ülesanne, mida V.Kuusmaa korduvalt ja korduvalt seletas. Selles tuli tõsta ruutu üks kolmliige, kasutades kaks korda järjest kaksliikme ruudu valemit. Tean, et mina sain sellest aru küll.

Huvi asjus on aga üsna raske vastata. Võin küll kinnitada, et olen enam reaalhuvidega inimene. Olin üsna tavaline õpilane ja ei tea, et matemaatika oleks mind eriliselt köitnud. Valiku matemaatika (koos füüsikaga) kasuks tegin Tallinna Õpetajate Instituudi IV kursusel. Võimalik, et selles oli oma osa matemaatikaõpetajatel Arnold Vihmanil ja Mihkel Haavamäel.

Kas suguvõsas on olnud ka õpetajaid?

On. Onu Artur Telgmaa oli elupõline kooliõpetaja. Kaua on õpetajaametit pidanud vanavanaisa Preedik Ambach. Seda kinnitab ka talle Risti kihelkonna koolikohtu vanemate poolt kingitud piibel 25 aasta tööjuubeliks 1886.a.

Oled lõpetanud TPedI esimese lennu. Kas võid võrrelda tollast õpetajate koolitamist ja tudengielu tänasega?

Jah, see oli aasta 1956. Raske on aga teha võrdlusi, sest minu tolleaegne ja praegune seisund ning roll on sootuks erinevad. Võrdlus oleks asjalik, kui õnnestuks ennast panna praeguse üliõpilase või tolleaegse õppejõu kohale. Ma arvan, et väga põhjapanevaid erinevusi ei ole. Süsteem, milles me elasime siis ja milles me oleme elanud kuni viimase ajani, on ju sama. See on aga juhtinud õpetajate koolitamist ja üliõpilaselu peaaegu ühesuguste kaanonite järgi. Muidugi on mõnevõrra muutunud õppeainete nomenklatuur. Tol ajal polnud näiteks juttu arvutitest, küberneetika riiklik põlastamine oli jätnud oma jälje. Tean, et koolis praktiseerimist oli siis vähem kui praegu. Suured muudatused on loomulikult toimunud olmes. Minu esimene "ühikavoodi" oli põhuga kaetud põrand ühes torniga kivimajas peahoone läheduses Narva maanteel.

Usun, et olulisemad muudatused igas mõttes seisavad ees lähiaegadel. Tegelikult on ju nendega juba alustatudki.

Sa oled ligemale 30 aastat olnud üks meie matemaatikaõpikute autoritest. Ehk võid iseloomustada kolleege, kellega oled sel alal koos töötanud. Loed sa kedagi neist ka oma õpetajaks või eeskujuks?

Selle aja vältel on olnud võimalus teha koostööd paljude kaasautoritega. Püüan neid meenutada perekonnanimede tähestikulises järjestuses: Jüri Afanasjev, Karl Ariva, Elmar Etverk, Boris Henrichson, Madis Lepik, Tiit Lepmann, Erich Luht, Enn Nurk, Olaf Prinits, August Undusk, Kalle Velsker, Arnold Vihman – kokku tosin, ise kolmeteistkümnes. Palun vabandust, kui mõni peaks olema kogemata loetelust välja jäänud. Kõiki ei jõua iseloomustada, kuid mõne kohta tahaksin sõnakese öelda.

Kui mu mälu ei peta, oli O.Prinits omaaegse ainekomisjoni esimehena see, kes tegi ettepaneku "kätt proovida". Saigi proovitud, see oli kuuekümnendate aastate alguses.

Väärtuslik praktika oli kahtlemata koostöö Elmar Etvergiga. Teda iseloomustas sõnaselgus, täpsus ja delikaatsus. Vaidlusküsimustes tuli tema kogemustega argumenteeritud seisukohtadele pea alati alla jääda. Temalt oli palju õppida.

Aktiivne ja radikaalne autor oli K.Ariva. Paljud õpetajad kindlasti mäletavad tema entusiastlikke pingutusi aksiomaatilise meetodi õpetamiseks koolis. Ta kaitses suure visadusega oma kirjapandut ja enamasti see tal õnnestus. Kas see õpikutele alati kasuks tuli, on iseküsimus.

Huvitav isiksus oli B.Henrichson, üle Eesti tuntud õpetaja, nähtavasti väga hea seletamisoskusega õpikute interpreteerija. Ta soovis, et õpik oleks just selline, nagu tema seda tõlgendab ja seletab. See pole aga alati võimalik.

Viimastel aastatel on sujunud koostöö Vändra Keskkooli õpetaja E.Nurgaga. Kogemustega koolimees on väärt kaasautor.

Tänu sinule jõudsid meie "kodukootud" õpikud üleliidulisele õpilaslauale. Kuidas seda ise hindad? Kas need jõuavad kunagi ka Euroopasse?

"Tänu sinule" on siin ilmne liialdus. Nendes raamatutes on mitme eelneva aasta ja ka eelnevate autorite kogemus. Seda tuleb hinnata kui eesti koolimatemaatika saavutust. Oma osa oli selles ka tolleaegse ENSV Haridusministeeriumi juhtkonna ergutusel ja otsesel toetusel (tõlkimine!). Need ponnistused, mis tuli teha meie õpikute ja programmide kaitsmiseks Moskvas, olid põhjendatud. Me tõestasime oma olemasolu.

Suur osa endisest Nõukogude Liidust kuulub ka Euroopasse. Sellest piisab. On alanud teatepulga üleandmise aeg.

On avaldatud arvamust, et kui me poleks üle läinud oma õpikutele, poleks ka midagi katki olnud. Kogu NSVL töötas ju ühtse õpiku järgi. Kas see kõik tasus vaeva?

Ma ei kahtle selles, et ka tõlkeõpikute järgi oleks töötatud ja kindlasti edukaltki. Ent õpik ei ole ainuüksi kooliraamat, ta on midagi enamat. Õpik kätkeb endas rahva kultuuritraditsioone, on omamoodi kultuuri– ja pedagoogilise mõtte kandja ning inspireerija. Meie õpikutega on käinud kaasas pidev õpetajate koolitamine ja enesetäiendamine. Õpetaja on ka õpiku asjatundlik kriitik. Selles mõttes peegeldab õpik endas enamat kui tiitellehel oleva autori tööd. Ka on emakeeles kirjutatud õpik lapselähedasem kui tõlkeõpik (kui pole lausa eiratud pedagoogika aabitsatõdesid).

Me oleme ühe olulise kogemuse võrra rikkamad ja selle võrra on ka edasiminek lihtsam.

Mida sa arvad praegu moes olevast Soome ja Rootsi kogemuse propagandast? Mida tuleks sealt eeskujuks võtta?

Küsimus tundub olevat alatooniga, nagu oleks sellest propagandast juba villand. Võimalik, et sellise mulje tekitab mõnevõrra halvamaiguline sõna "propaganda". Tuleb arvestada, et me oleme 50 aastat olnud suletud, infovaegusega süsteemis. Nüüd, mil see on avatud, on üsna loomulik määratleda oma koht mingis taustsüsteemis. Selles mõttes on mujal tehtuga tutvumine hädavajalik. Otse üle võtta ei saa aga tavaliselt midagi, küll võib aga mõndagi asja arvestada ja enda jaoks mugandada. Ühte–teist tuleks kindlasti kohendada meie matemaatikaõppe sisus.

Arvan, et kui meil oleks samasugused tehnilised võimalused nagu Soomes või Rootsis, võiksime varsti olla nendega võrreldaval tasemel.

Kas kunagi pöördutakse tagasi 1970.aastatel juurutada püütud hulgateooriale tugineva koolimatemaatika juurde?

Raske öelda. Arvan, et sellisel moel ja üldkohustuslikus kursuses mitte. Valikkursustena ja süvaõppeklassides võib–olla. Hulga mõiste nähtavasti säilib ja võib järk–järgult süvenedagi.

Missugused on sinu arvates meie koolimatemaatika kõige pakilisemad probleemid?

Arvan, et praegu oleme jõudnud staadiumi, mis võiks mõneks lähemaks aastaks tagada suhtelise stabiilsuse ja lubaks ka õpetajal rahulikult töötada ja mõelda. Ent samas tuleb hakata otsima lahendusi nii mõnelegi tulevikuküsimusele. Ütlesin juba, et õppesisu vajab kohendamist. Eeskätt on tarvis leida mõistlik koht ja metoodika statistika ning tõenäosusteooria elementide õpetamiseks. Turusuhetele üleminekuga peaksid ka koolimatemaatikas oma koha leidma finants– ja majanduskäsimused. Rahul ei saa olla geomeetria õpetamisega. Milliseks kujuneb arvuti roll ja kuidas see hakkab mõjutama koolimatemaatikat? Kõik need asjad vajavad ettevalmistust ja aega. Mida praegusest õppesisust kõrvale jätta või vähendada? Kas ehk harilikke murde ja algebralisi teisendusi? Vaja oleks hankida infot (objektiivsed kontrollivahendid, ankeedid) käibelolevate ja ka käibele tulevate õpikute kohta, et tulevikus teha võimalikke korrektiive. Rahul ei saa vistsii olla ka õppeplaaniga – see pole piisavalt demokraatlik. Rohkem ruumi tuleks anda valikainetele.

Sinu soovitused praegusel segasel ajal matemaatikaõpetajatele ja matemaatikahuvilistele õpilastele?

Õpetajad on praegu tõepoolest keerukas olukorras – mõned endised õppevahendid enam päriselt ei sobi, uusi aga veel pole. Soovitan võtta endale vastutuse valida ise oma õpilastele vajalik ja sobiv tee, kasutades seejuures olemasolevaid ja muid kättesaadavaid õppevahendeid.

Soovitus õpilastele, ja mitte ainult matemaatikahuvilistele: õppida täie pingega oma huvide ja võimete kohaselt. Me vajame hästi haritud kompetentseid inimesi.

MEISTEENDIST

VAATAME OMA ÕUEST KAUGEMALE

VIIVI EKSTA foto

Noarootsi Gümnaasiumi direktriss Laine Belovas ei ole Odense tänaval (kogu aeg olid plusskraadid, kust see lumi katusele oleks saanud), vaid H.C.Anderseni majamuuseumis.

Bussitäis eestlasi Taanimaal

(Algus ÕpLis nr 2.)

Ladelundi põllumajanduskool

on üks Taani 25 sellesuunalisest õppeasutusest. Asutatud Niels Pederseni eestvõttel 1879.a, on ta Jüütimaa esimene põllukool, Taanis kolmas ja käesoleval ajal üks suuremaid (150 õpilast, 18 õpetajat – oma eriala head tundjat). Veerandsada põllumajanduskooli tingimustes, kus aastatuhande vahetuseks prognoositakse farmide arvu tunduvat vähenemist, olevat Taani jaoks palju. Alles jäävad parema baasiga, õppijate silmis rohkem hinnatud koolid, Ladelund ilmselt nende hulgas. 112 tegutsemisaastaga on baas kadestamisväärselt hästi välja ehitatud: rohelusse uppuvate punastest tellistest õppe– ja elu-hoonete vahetus läheduses on laudad, tallid ja põllumasinate angaarid. Rohkem kui õppimistingimused tõmbab tõenäoliselt ligi see, mida pakutakse. Ladelundi põllumajanduskoolis on kasutusel moodulsüsteem, seal võivad õppida erineva etteval-mistusega inimesed, kes lõpetades saavad ka erineva kvalifikatsiooni. Moodul 1 – siin õpivad põhikooli lõpetanud ja see eriala ei anna. Moodul 2 lõpetanud võivad erialaspetsialistidena (karjakasvatajad jne) taludesse tööle minna. Moodul 3 alusel õppijaist teeb enamik läbi praktika välismaal (Austraalias, Canadas, Inglismaal, USAs). Lõpetanud saavad nn rohelise diplomi, mis tõendab kõrget kvalifikatsiooni ja annab õiguse farmeriks hakata. Moodul 4 annab hea ettevalmistuse majanduses ja finantsküsimustes, mis on vajalikud farmerile. Ka nemad saavad rohelise diplomi ja pangalaenu soodustused farmi ostuks. Farmeriks võib saada 24–25 aastaselt pärast sellekohast ettevalmistust, traktoristiload võib saada 16– ja autojuhiload 18aastaselt. Meil arvatakse talupidamiseks heast tahtest piisavat.

Odense päev on eriti muljeterohke

Käime maailmakuulsa muinasjutuvestja ja kirjaniku Hans Christian Anderseni majamuuseumis ja "Taani Sibeliuse" Carl Nielseni muuseumis. Viimane on kaasaegne hoone, aga Anderseni majamuuseumi arhitektid ja ehitajad on olnud lausa võlurid. Kogu kvartal on säilitanud ajaloolise ilme, Anderseni isakodu paistab tänava poolt vaadatuna sama madal ja väike, nagu ta kunagi ehitati. Kõrge eksposit-sioonihoone, kus on elustatud Anderseni muinasjuttude aega kuuluv miljöö, paikneb madalate majade taga siseõuel. Sees on tõeline muinasjutumaailm. Töökodades ja poekestes tegutsevad vastavalt aja stiilile riietatud inimesed, võlulosski ei puudu. Seda vaadates tekkis mulje, et ajaloolist ja tänapäevast on hea tahtmise korral võimalik ühendada ajalooväärtusi kahjustamata, isegi vastupidi – neile uut sisu andes. Tallinna vanalinna Noorsooteatri ehitamise ümber tekkinud poleemika oleks ehk olnud vähem kirglik, kui vanalinna puutumatust kaitsval osapoolel oleks olnud rohkem teavet, kuidas mujal maailmas selliseid probleeme lahendatakse.

Moodsa kunsti näitus ja fotonäitus on peavarju leidnud – arvake ära, kus? Ega ei arva küll – endises tekstiilivabrikus. Nimetuski on säilitatud – *Brandts Klædefabrik*. Hoone on avar, kõrgete valgusküllaste saalidega, ruumi jätkub. Taanlased ise näivad olevat rahul, et ühele tarbetuks osutunud hoonele nii ratsionaalne lahendus leitud. Kui aga meil oleks keegi välja pakkunud võimaluse vanast tehasest näituseruumid teha, mis sest asjast arvatud oleks?

Ühe šokeeriva kogemuse saame Odenses veel. Meid viiakse kohalikku televisioonimajja, kust alates 1.oktoobrist 1988 antakse Taani TV 2.programmi. Telekeskus jätab soodsa mulje: kõrged avarad stuudiod, otstarbeka lahendusega töökohad – kahel pool pikka koridori boksid, kus igaühel piisavalt ruumi ja silmside kolleegidega. Igal osakonnal on oma kohvikeetmise koht ja meie Taani–kogemuse põhjal võib oletada, et seda kasutatakse hoolega. Valgus tuleb ülevalt laeakendest. Kiidaks arhitekte originaalse lahenduse eest, kui ei teaks, et neil tuli vaid ümber ehitada tallid, mis pärinesid ajast, mil siin suuri loomalaatu peeti. Meil oleks Tallinnas praegu uue telemaja saamiseks kirglikult vaieldud, kuhu ehitada ja kuidas ehitada, kuni maja olekski ehitamata jäänud (nagu "Estonia" uue hoone kogemus näitab). Rikas maa lahendab küsimuse hoopis lihtsamalt, kasutab ära tühjaksjäänud tallid. Võib–olla Taanis just sellepärast nii heal järjel ollaksegi, et kõik olemasolev osatakse arvele võtta ja ära kasutada.

Tagasisõidul põikame sisse näitusele, mis annab ülevaate maailma pikima silla ehitamisest üle Suur–Belti ning tunneli rajamisest mere põhja. Sild tuleb kaheosaline: Fyni saarelt Sprogøle 6,6 km – seda mööda hakkavad sõitma nii autod kui ka rongid – ja 6,8 km Sprogølt Zealandi üle idakanali. See on keskelt tõstetav sild, mis hakkab läbi laskma ka suuri laevu. Rongidele tehakse idakanali põhja kaks 8 km pikkust tunnelit. 1996.a peaks üle Suur–Belti sõitma päevas 13 000 autot.

Siia unustab üks reisikaaslastest maha fotoaparaadi. Õnnetu saab ta selle üle olla 3 päeva. Kopenhaagenisse sõites viib tee taas sellest kohast mööda, loomulikult on kaotatud ese hoiul ja terve.

Jüüti poolsaarele jõudmiseks sõidame üle Taani praeguse pikima silla. See on ehitatud üle Väike–Belti ja on "ainult" 800 m pikk.

Ribe on Taani vanim linn, linn–muuseum kitsaste tänavate ja ajaloohõnguliste majadega. Linnavalitsus on säilitamisele määranud 560 hoonet. Keskus on koondunud katedraali ümber, mille ehitus pärineb 1150.–1175.aastatest, kuid paljukordsed ümber– ja juurdeehitused on lisanud oma ajastu vaimu. Ribe on väga ilus linn, eriti advendiajal, mil loendamatute väikekaupluste aknad on jõuluehteis. Pühapäevast hoolimata hoiavad paljud omanikud poeuksi lahti, kuigi ostjaid eriti ei näi olevat.

Ühte piltpostkaardifassaadiga majja õnnestub meil ka seestpoolt pilk heita, oleme palutud prantsuse konsuli vastuvõtule. Interjöör on taanilik, niipalju kui võib otsustada Henningsenide kodu ja möödakäijate pilkudele avatud paljude kodude põhjal. Väga turvalisena ja kodurahu sümbolina mõjub tava süüdata tänavapoolses toas tuled, seejuures kardinaid ette tõmbamata. Need öös kutsuvalt kumavad aknad oli üks esimesi muljeid Taanimaalt. Taanis osatakse pieteeditundega säilitada vana, uute mööbli– ja vaibamoodidega kaasajooksmise maaniat ei näi seal olevat. Sellest hoolimata (aga võib–olla just seetõttu) on kodud mugavad ja turvalised. Veedame hubase õhtu ja veendume veel kord, kui leidlikud küpsetajad on taani perenaised.

*

Märkmed eeltooduga ei piirdu, kuid olen juba niigi lugejate kannatust kurjasti proovile pannud. Taani oli bussitäiele eestlastele koduks 10 päeva ja sai meile omaseks. Taani haridussüsteem (ei julge enam kirjutada "kool", sellest on juba kord "keel" saanud) peaks paljuski meile vähemalt mõtlemisainet kui mitte enamat pakkuma. Kui kirjutis "Õpetajate Lehe" lugejale on midagi suutnud selgemaks teha, loeb allakirjutanu oma ülesande täidetuks.

VIIVI EKSTA

Millest kõneldi esteetilise kasvatuse sektsioonis

Ettekanded põhinesid esteetilise kasvatuse kateedri õppejõudude ja nende juhendatud üliõpilaste viimase 5 aasta teadustöö tulemuste analüüsil. Vaatluse all olid Eesti algklassiõpilaste huvid mitmesuguste esteetilise arengu valdkonda kuuluvate tegevuste vastu seoses nende loovuse taseme ja eripäradega. Lähemalt analüüsiti muusika– ja lastekirjanduse huvisid seoses loovusega. Kunstiõpetuse– ja käsitööalaste tegevuste osatähtsust laste loovuse kui isiksuse integraalse karakteristiku arengus vaadeldi ajaloolises plaanis. Lähemalt ettekannetest.

L.Simson tegi sissejuhatuseks teoreetilise ülevaate loovuse ja loovsuunduse olemusest, vaatles lähemalt neid aspekte, mida õpetajal on vaja tunda loovuse väljendumise ja arengu kohta filosoofilises ja arengupsühholoogilises plaanis.

Esteetilise kasvatuse kateedri vanemlaborant **Rita Lehtpuu** tegi kokkuvõtte loovuse väljendumise erisustest poistel ja tüdrukutel. Ta leidis, et koolis tuleks tõsiselt arvestada poiste suuremat loovust. Poisid kalduvad olema äärmusrühmades (loovad või mitte loovad), tüdrukud aga moodustavad enamuse keskmisel tasandil. Koolitöös tuleks vältida keskmiste näitajatega lastest lähtumist ja kuigi loovad poisid võivad õpetajale tunduda tüli ja vaeva nõudvad, nendega siiski enam tegelda.

Vanemõpetaja **Helga Ladva** vaatles kainiku huvi ja suhtumist muusikaõpetuse tundi ja tõdes, et aastatel 1985–1990 on huvi muusikatunni kõigi elementide vastu tublisti tõusnud. Vahepealne huvi kahanemine võis olla tingitud jo–le–mi meetodi ületähtsustamisest ja nädalatundide vähesest arvust (1 tund nädalas). Nüüd on kahe nädalatunniga võimalik panna lapsi enam huvituma nii laulmisest kui ka muusika kuulamisest.

Vanemõpetaja **Kal Sõitja** täiendas eelmist ettekannet muusikahuvide ja loovuse seoste kohta algklassiõpilaste koolivälistest tegevustest lähtuvalt. Ta leidis, et muusika kuulamisel väljaspool kooli on eri funktsioone isiksusliku terviku kujunemisel. Olulisim neist on stressi maandamine. Ettekandest selgus ka, et laulmine on laste koolivälisest elust hoopis kadunud, et muusikalembeste laste vanemad on intelligentsi esindajad ja et muusikahuvide tekkimisel on oluline osa lapse ema mõjudel.

Laste loovuse ja muusikahuvide vahel on positiivne ja statistiliselt oluline korrelatsioon. Siit ei saa me teha järeldust, nagu oleksid loovamad lapsed ka musikaalsemad või vastupidi, vaid loovus ja muusikahuvid on ilmselt lapse arengus vastastikuses mõjutamises.

Dotsent **Malle Nilson** analüüsis muusika kuulamisel kasutatavate mänguelementide mõju muusikapala äratundmisele. Selgus, et visuaalsed mängulised stiimulid soodustavad muusikapala meeldejätmist, kuid rütmilised liigutused muusika illustreerimiseks mõjuvad negatiivselt.

Vanemõpetaja **Mare Müürsepp** uuris laste lugemishuvide ja loovuse seoseid ja leidis, et loovamad lapsed samastavad end raamatutegelastega (ilmselt on see tunnistuseks nende mõtlemise paindlikkusest) ja valivad teadlikumalt endale meelepärast ja huvitavat kirjandust.

Ene Lind andis ülevaate käsitööõpetuse iseloomust ja printsiipidest Eesti koolides ajaloolises plaanis ning vaatles selle osa laste loovvõimete arendamisel.

Dotsent **Hans Gabral** rääkis kunsti– ja tööõpetuse ühendatusest ajaloolises plaanis ja märkis, et ühendatuse printsiipi on Eesti koolis 1928.aastast katsetatud. Uuesti tuldi selle juurde 1976.aastal. Nüüd on otstarbekas ühendatuse printsiipi rakendada 1. ja 2.klassis, mitte kauem, ning sealt edasi tingimata käsitööd ja kunstiõpetust eraldi õpetada.

Ta rääkis samuti, et uued õppeplaanid peaksid õpetajale enam vabadust jätma, s.t olema üldisemad ja vähem detailsed. See mõjuks soodsalt ka õpetaja loova eneseväljenduse arengule.

Kokku võttes tõdeti, et loovust tuleb vaadelda kogu esteetilise tsükli tegevusi läbiva printsiibina, mille järgimine mõjutab oluliselt lapse arengu kvalitatiivset külge.

LAINE SIMSON,
esteetilise kasvatuse sektsiooni juhataja

Professor Aarne Tõldsepp 50

Meie keemiametoodika professor on lõpetanud Tartu 1. Keskkooli ja TÜ keemiaosakonna. Töötanud Tartu 5. Keskkoolis keemiaõpetajana. 1966.aastast TÜ anorgaanilise keemia kateedris aspirant, õpetaja, vanemõpetaja, dotsent, professor.

Aarne Tõldsepp on viljakas teadur. Temalt on ilmunud keemia õpetamise metoodilised alused (Tallinn, 1982), uurimismeetodid keemia õpetamise metoodikas (Riia, 1975), ülesannete kogud gümnaasiumile (Helsingi, 1979,1981), keemia mängude ja huvitavate harjutuste kogu (Moskva, 1988). Kokku on juubilar avaldanud üle 200 teadustöö kuues keeles. Vahekokkuvõttena nendest kaitses Aarne Tõldsepp 1985.a Leningradis doktoriväitekirja "Süsteemsete keemiateadmiste kujundamise metoodilised alused".

Käesoleval ajal juhib prof Aarne Tõldsepp enam kui sadat keemiaõpetajat uue keemiaõpetuse metoodilise süsteemi kujundamisel. Selle tarbeks õppevahendite komplekti 8. ja 9.klassile on metoodikaprofessor koostanud oma töörühmaga TÜ didaktikalaboris. Neid õppevahendeid kasutavad peaaegu kõik eesti keemiaõpetajad.

Aarne Tõldsepa kõnemeheannet on nautinud mitte üksnes keemiahuvilised. Ta on 20 aastaga esinenud Eesti Televisioonis umbes 300 korda keemia õppesaadetes, koolisaadetes jne. Professor Aarne Tõldsepp on traditsiooniliste keemiaõpetajate päevade hing. Tänavu toimusid need üheksateistkümnendat korda.

Jõudu ja energiat ammutab professor võrkpallimängust ja võimlemisest.

Uusi edukaid aastakümneid soovides
TÜ didaktikalabor

Eestimaal oli Petserimaa

(Algus ÕpLis nr 5.)

Tollal oli gümnaasiumi direktoriks Paul Truusmann ja inspektoriks Richard Linau–Linno, kes suvel siirdus Rakvere Õpetajate Seminari. 1.juulil 1923.a sain temalt järgmise kirja: "Rakvere seminari direktori nimel teen Teile ettepaneku Rakvere seminari laulmise õpetajaks tulla. Peale selle on siin muusika ja orkestritunnid. Norm 18 tundi, ületunde niipalju, kui tahate... Korteri– ja elamistingimused suurepärased..." Ütlesin siiski ära, sest olin Petseris juba siinse tööga kokku kasvanud ja seda ka kunstilise isetegevuse alal, mis mind sidus ja ka huvitas.

Igal asjal on ikkagi kaks poolt ja Arnold Rässa pole ka nendest mööda läinud. Lühidalt – ebameeldivad sündmused.

Ühel kevadisel pühapäeval 1926.a oli kohalik Kaitseliit otsustanud korraldada paraadi ja rahvakogunemise Lauras. Pidustuste läbiviimiseks andis gümnaasiumi direktor J.Raja (oli kaitseliitlane) Kaitseliidu käsutusse kooli orkestri. Lauras polnud aga mingeid kavaga pidustusi. Kaitseliitlased sammusid rivis muusika saatel Laura lähedasse kaunisse orgu, kus oli alkoholiga einelaud ja üles seatud lauad sööjate–joojate jaoks. Einelauapidaja maksis osa tulusid Kaitseliidu kassasse ning mõlemad olid huvitatud suuremast läbimüügist. Koolipoisid pidid selleks tegema muusikat! Einelauapidaja oli huvitatud pidevast mängimisest, et rohkem joojaid ligi tõmmata, ja kasutas selleks järgmist abinõud: kui pidasime pikema pausi, siis tuli üks nokastanud mees einelaua juurest ja hakkas orkestri ees norima: "Miks te ei mängi, ma tahan kuulata?" Ja muud sellist... Et tülitajast vabaneda, hakkasime mängima ja ma jälgisin mehe edaspidist tegevust. Tuigerdas einelaua ette, seal kallati talle jälle "topka" ja kui tuli mängule vahe, kordus kõik samal viisil!

Mängijail olid kõhud tühjad, palusime süüa (mängisime ju tasuta!). Toodi kausiga sülti, aga see kadus nagu tilk kuumale kerisele. Poisid hakkasid väsima, alustasime kl 12 päeval ja nüüd näitas kell teist öötundi (13 tundi mängimist!). Järgmine päev oli õpilastel koolipäev ja mina nende eest vastutasin. Seda üritust juhtis leitnant Pallo, kuid Laura kompanii pealik oli kapten Nestra, kes oli kodus haiglane. Läksin tema juurde ja sain lahkumise loa. Ütles veel: "Ma arvasin, et kui ise kohal ei ole, siis supi keedavad!" Kogusin poisid kokku ja sõitsime tulema. Leitnant Pallo oli teinud korralduse meie sõidukit mitte hoovist välja lasta. Aimasin seda ja ennetasin teda. Seisin õpilaste huvide eest ja sellelt seisukohalt ei saanud minu üle kohut mõista, kuid kohalik Kaitseliidu pealik major Soo oli küsinud gümnaasiumi direktorilt Rajalt: "Kas sa mees ka tead, millised mehed sul koolis töötavad? Saboteerivad meie isamaalisi üritusi!" Sellest alates jäi minu peale teatav vari, mis edaspidigi tunda andis ja mille levitamise eest samad tegelased hoolt kandsid.

Ja nüüd A.Rässa dirigenditegevuse kokkuvõte Petserist: segakooriga õpiti ja kanti korduvalt ette 135, meeskooriga 50 laulu. Puhkpilliorkestri repertuaaris oli kaugelt üle 100 loo.

Ma imestan, et meie käbedad kooli– ja muusikaajaloo uurijad pole üles leidnud meest, kes kõnnib 99.eluaastat, kes on olnud Petserimaa I ja II üldlaulupeo juht ja nende ürituste algataja, kelle arhiiv ja ülestähendused on kindla peale usaldatavamad kui nii mõnegi nn instituudi omad ja kes kõrgest east hoolimata on säilitanud erksa mälu, selge silmanägemise ja hea suhtlemisvõime. Vaid Etnograafiamuuseum on pidanud teda mõne pisikese preemia vääriliseks, sest ajaloo kohusetundliku jäädvustajana peab ta loomulikuks oma mälestuste topelteksemplare sinna saata. Arnold Rässa on elav ajalugu. Tema "Mälestused Petserist 1920–1928" võiksid pakkuda huvi kõikidele setudele, kes võitlevad õiguste eest, mis neilt jõhkra jõuga on ära võetud. Ehk juhtub neid ridu lugema ka Arne Hõrn.

Jätkan Viktor Viilupi tähelepanekutega mitte Petseri linna, vaid Petseri maakonna koolielust.

Eesti ajal viidi kool igasse kaugemassegi maanurka, metsakolkasse ja soosaarele. Kool otsis üles küla ega oodanud, millal küla hakkab nõudma kooli. 1938.aastaks oli koolide arv Petserimaal võrreldes tsaariajaga kahekordistunud ja koolivõrk jõudnud tiheduseni, millest enam kaugemale minna ei olnud võimalik, nimelt 100 koolini. Nende hulgas 56 venekeelset kooli 264 õpetaja ja enam kui 8500 õpilasega. Need arvud räägivad veenvalt endise ja EV aja erinevusest Petserimaal. Tegelikult suurimad erinevused sugenesid hariduse andmise viisides, ulatuses ning põhjustes.

Viktor Viilup: *Erinevused laadis ja ulatuses on selged toodud andmete ja võrdluste põhjal. Erinevus põhjuses seisab hariduse tähtsuse küsimuses siis ja nüüd. Nüüd ollakse veendunud, et hariduses peitub jõud, mis toob rahva ellu korra ja puhtuse mõisted, tõstab rahva tööoskust ja loomevõimet... Veneaegse rahvakooli korraldusest tõesti ei või seda järeldada. Ümberpöördult, haridus oli siis kahtluse alune. Külla, massi hulka sai teda vähe, mille tunnistajaks on veel praegune Petserimaa küla. Just seda küla tahab ning peabki Eesti kultuur, see on Eesti kool ümber looma. Petserimaa küla ümberloomise all tuleks mõtelda seda, et rahvas, vaatamata nende rahvustele, tuleb kasvatada riigi huvidega ühesrühkijaks ja kaastöötajaks, muuta see maakond sarnaseks oma eluvormidelt riigi teiste maakonna eluvormidele; tõmmata maha Petserimaa seljast see rüü, millepärast ta küll on huvitavaks muuseumiks võõrastele–turistidele, meile aga võib–olla häbiks. ... Töösihtide iseloomustamise juures muidugi tuleb jätta puudutamata küsimus, kuivõrd kaugel neist sihtidest veel on Petserimaa küla, kuna sellele vastamine oleks raske. ...*

Viktor Viilup läheb oma arutlustes ka konkreetsemaks.

Petserimaa küla mahajäämus avaldub külapidudel, nagu liigne joomine, kaklemine, halva sisuga laulud ja muud.

Siinkohal meenub Gori naljapilt kogumikust "Knock–out".

Külameeste kaklust kommenteeris kunstnik nii: kultuur on ka Petserimaale jõudnud, pusside asemel virutatakse juba telliskividega!

V.V. jätkab: *Aga mahajäänud oleku peamiseks tunnuseks on küla kogu eluvorm, lohakus ja distsipliinitus enda suhtes, eluvormide primitiivsus, olgu see siis puhtuse või korra küsimusis toas või toa ümbruses... Ning koolil oma ülesannete täitmisel ja oma joone läbiviimisel tuleb veel palju võidelda küla puudustega nagu asunikul kändude, kivide või liigveega. Aga küla tuleb võita, see on riiklikes huvides. Et aga küla harimine teostuks järjekindlalt ning tõesti eduga, selleks on tarvis Petserimaa jaoks kaugele tulevikku, võib–olla sajandini etteulatuv haridusplaan. See olgu plaan, mis igal tingimusel püsib.*

Petserimaa kaotamine on Eestimaa, õieti tema paljude elanike, setude jaoks veritsev haav. Selle parandamine on praegu küsimärgi all, kuigi poliitikud ja ühiskonnategelased ei väsi rõhutamast Tartu rahuga saavutatud õiguslikke aluseid piiride küsimuses. Endiste petserlaste kirjapandu aitab piisavalt kaasa veendumaks, et EV valitsus ajas õiget rahvastikupoliitikat ning vähemusrahvused polnud ei kannatavaks ega ahistatud pooleks. Vaid sajanditega juurdunud vaimupimedus on jätnud sealsete venelaste teadvusse vastumeelsuse kõige eestiliku–lääneliku vastu, mis teravalt ilmnes 1940.a juunile järgnenud aegadel ja millest peale nn petseri venelased on eestlaste suhtes esinenud kõikvõimalikes negatiivsetes rollides.

JÜRI TUISK

MÄLETA AMEMINEVIKKU

Haridusministeeriumis

Eestis viibis Taani Haridus– ja Arenguministeeriumi 4–liikmeline delegatsioon, keda juhtis Kutsehariduse Valitsuse juhataja Kaj Holbraad. Külaskäigu eesmärk oli äri– ja kommertsalase koolituse programmi ettevalmistamine. Eestist on partneriks kavandatud Tallinna Kaubandustehnikum perspektiiviga kasvada rakenduskõrgkooliks. Õppetöö, mis uutel erialadel peaks algama käesoleva aasta sügisel, toimub inglise keeles. Õpetajad saavad täiendusõppe Taanis, samuti varustab Taani neid vajaliku õppetehnika ja programmidega. Finantsabi loodetakse saada Euroopa Ühenduselt.

Kavas on ka teine ühisprogramm – uue õppekirjanduse trükikoja sisustamine. Seda tehakse Tallinna Sidekooli baasil. Sinna koondub tulevikus ka noorte polügrafistide ettevalmistus. Praegu trükikoda juba projekteeritakse.

Koostöös Taaniga valmistatakse ette ka turismialase koolituse programmi.

*

Kooliuuenduse edu oleneb eelkõige õpetajast, tema oskusest orienteeruda tänastele ülesannetele, kaasa minna maailmas levinud pedagoogilise mõtte ja seisukohtadega. Et selleni jõuda, peab ümber korraldama nii õpetajate täiendusõppe kui ka noorte pedagoogide ettevalmistamise. 23.jaanuaril Haridusministeeriumis toimunud nõupidamisel arutatigi, kuidas seda paremini teha. Kohale olid kutsutud kõigi pedagooge ettevalmistavate õppeasutuste ja kaadri kasutajate – haridusosakondade (–ametite) esindajad, et nad saaksid välja öelda oma mõtted pedagoogilise hariduse ümberkorraldamise kohta. Erinevate arvamuste hulgast jäi kõlama toetus aseminister K.Lutsu avaettekandes öeldule: meil on aeg kitsa aineõpetaja ettevalmistamiselt üle minna eri haridusastmete õpetajate (alg–, põhi– ja keskkool) koolitamisele, anda noorele pedagoogile oskus õpetada enamikku vastavas kooliastmes õpetatavaid aineid, tahe suhelda õpilase ning tema vanematega, organiseerida mitmekülgset õpilasi arendavat tegevust. Pedagoogilise õppeasutuse ülesandeks ei saa olla ainult tulevastele pedagoogidele hariduse andmine, vaid ta peab suutma kujundada neis valmisolekut ja tahet töötada koolis.

Kõik esitatud ettepanekud vaatab läbi kohapeal loodud töörühm, kes koostab 24.veebruariks pedagoogilise hariduse kontseptsiooni projekti. Rühma juhib EHA direktor Avo Meerits.

Ettepanekuid oodatakse ka lugejatelt.

*

Soome haridusministri Riitta Uosukaise kutsel viibis Soomes haridusminister Rein Loik, koos temaga Tartu Ülikooli rektor professor Jüri Kärner ja ministeeriumi osakonnajuhatajad Gunnar Schiff ja Endel Laanvee. Arutati 1938.a Eesti ja Soome vahel sõlmitud vaimse koostöölepingu elluviimise võimalusi. Eestis oli ette valmistatud ja pakuti välja 3 koostööprojekti – tulemusjuhtimise, koolijuhtide koolituse ja võõrkeelte õpetamise kohta, mille naabrid ka vastu võtsid. Ühiselt allakirjutatud protokolliga moodustati töörühm, mis maikuu lõpuks peab kavandama Eesti täiskasvanute kutsealase täiendusõppe tõhustamise meetmed. Töörühm, mida juhivad EHA direktor Avo Meerits ja Soome haridusnõunik Hannu Siren, kohtub aprillis Tallinnas.

Kõrghariduse esindajad arutasid koostöö probleeme. Otsustati, et aprilliks peavad selguma Eesti vajadused ning Soome võimalused meie kõrgkoole abistada.

Soomelt taotleti ka paberit aabitsa, eesti ajaloo ja inglise keele õpikute trükkimiseks. See küsimus lubati läbi vaadata ja hiljem vastata.

Külastati Helsingi Ülikooli ja Rahvusvahelist Kooli, kus õpivad Soomes töötavate saatkondade töötajate lapsed. Kogemused on vajalikud, sest ka meil on selline õppeasutus loomisel.

LEIDA REIMANN

ARTUR TIKI
1914–1992

28.jaanuaril 1992 lahkus meie hulgast tuntud koolijuht ja haridustegelane Artur Tiki.

Artur Tiki sündis 22.novembril 1914 Läänemaa taluperes. Lõpetanud 1935.a Haapsalu Õpetajate Seminari, alustas ta õpetajatööd Nissi ja Saue–Jõgisoo algkoolis. Sõda ja mobilisatsioon viisid noore mehe mitmeks aastaks koolist eemale ja alles 1946.aasta tõi ta tagasi haridustööle – Harjumaa koolide inspektorina.

Aastail 1949–1959 oli Artur Tiki Tallinna 27. kooli direktor.

Järgmised 19 aastat juhtis ta Tallinna 21. Keskkooli, kus tema algatusel rakendati peagi tööle inglise keele, muusika ja keemia süvaõppeklassid, esmakordselt Eestis mindi üle viiepäevasele töönädalale ja valmisid koolimaja juurdeehitised.

Palju aastaid juhtis Artur Tiki Haridusministeeriumi õppekorralduse komisjoni, oli Tallinna Pedagoogilise Instituudi nõukogu liige, osales uue õpetajate põlvkonna ettevalmistamisel.

Aastaid oli ta õpetajate ja koolijuhtide täienduskursuste lektor, uuris kasvatusprobleeme perekonnas ja avaldas arvukalt töökogemuslikke artikleid ajakirjanduses.

Ka pensionärina ei kaotanud Artur Tiki sidet oma kooli ja hariduseluga. Kooli mured ja rõõmud olid ka tema mured ja rõõmud. Ei ole liialdus öelda – tema elu oli koolile elatud elu.

Artur Tiki elutöö ja isiksuse mõju elab edasi tema kolleegides ja tuhandetes õpilastes.

EV Haridusministeerium
Tallinna Pedagoogikaülikool
Tallinna 21. Keskkool ja
endised kolleegid
"Õpetajate Lehe" ja
"Hariduse" ühendtoimetus

Kui teie laps vajab ravi

Harjumaal Viimsi poolsaarel Randvere metsaaladel (Tallinnast umbes 6 km) tegutseb juba 1978.aastast Randvere Lastesanatoorium, mis asub vägagi sobivas kohas – ümberringi mets, läheduses meri – eemal suurest liiklusmagistraalist.

Seni kuulus sanatoorium o/ü ESMARile (Kirovi kalurikolhoosi järeltulija) ja oli kinnine, mõeldud eelkõige oma majandi töötajate lastele.

Alates 1.märtsist 1992.a on lastesanatoorium Viimsi vallavalitsuse halduses ja võtab vastu ravi vajavaid lapsi ka teistest Tallinna ümbruse valdadest ning linnadest.

Talveperioodil võetakse ravile 3–7aastaseid koolieelikuid ja suvisel koolivaheajal 7–12aastaseid koolilapsi. Ravi kestus on 1–3 kuud, sõltudes lapse seisundist, suvel kuni 40 päeva.

Ravi näidustused

1. Kõik hingamisteede haigused, ka bronhiaalastma hoogudevahelisel perioodil.
2. Kõrva–, nina– ja kurguhaigused.
3. Närvisüsteemi funktsionaalsed häired (k.a enurees).
4. Kõik teised haigused, mis ei nõua individuaalset hooldajat. Ka kergemate liikumishäiretega lapsed.

Ravile ei võeta lapsi haiguste ägedas perioodis, samuti nakkushaigustega ja nakkavate nahahaigustega lapsi.

Ravi liigid

1. Ravikehakultuur, karastamine (õhuvannid, veeprotseduurid).
2. Massaaž.
3. Füsioteraapia: ultralühilaine, elektroforees, kvartskiiritus, keerisvoolud, detsimeeter– ja sentimeeterlaineravi, ultraheli, diadünaamika, inhalatsioon.
4. Ravimid: üldtugevdavad, vitamiinid, allergiavastased jt (individuaalselt, ainult vajadusel).
5. Raviteed ja teised looduslikud ravivahendid (mesi, aaloe, sibul, küüslauk).
6. Hapnik–kokteilravi.

Nõuetekohane päeva– ja toidurežiim.

Tehakse laboratoorseid uuringuid, röntgenogramme. Eriarstid annavad konsultatsioone.

Kasvatajad töötavad lastepäevakodude programmide järgi.

Laste kojuminekul antakse vanematele ravikehakultuuri komplekside kirjeldused, karastamise juhendid, soovitused dieedi, režiimi ja korduva ravi kohta.

Tuusiku täishind ühe ravikuu eest on 1000 rubla. Vanemate töökohad võivad sellest 50–100% kinni maksta. Ka kohalikud valla– ja linnavalitsused võivad vanematele sel puhul toetust määrata. Viimsi vallavalitsus on vähem kindlustatud peredele 1992.aastal planeerinud ligi 10 000 rubla. Kui laps on haige ja vajab põhjalikku ravi, siis ei tohi rahast probleemi teha.

Järgmine vahetus algab 3.märtsil. Soovijail tuleks varakult esitada peaarsti nimele järgmised dokumendid:

1) lapsevanema avaldus, kus näidatud, kui pikaks ajaks tuusikut soovitakse (võimalik 1–3 kuud);

2) kohaliku lastearsti soovitus sanatoorse ravi vajaduse kohta;

3) kui osaliselt (või tervikuna) tasub tuusiku eest vanemate töökoht või mõni teine asutus, siis selle garantiikiri tasu väljamaksmise kohta. Hiljem saadetakse asutusele arve.

Sanatooriumi aadress: 203006 Harju maakond, Haabneeme sjk, Randvere. Tel 77 02 41. Bussiga nr 115 Balti jaamast kuni Randvere peatuseni. Soovitav on eelnevalt telefonitsi peaarsti–juhatajaga kokku leppida, siis võib dokumendid koos lapsega kohale tuua.

HARALD ROOSVEE,
Viimsi valla nõunik

ÕNNITLEME

Anne Lainas, Pulleritsu ja Holstre põhikoolide endine kauaaegne õpetaja, 90.sünnipäeval.

Linda–Helene Koort, Valga 1.Kk õpetaja, 70.sünnipäeval.

Silvia Pelovas, Viluste Põhikooli endine õpetaja, 70.sünnipäeval.

Endla Puller, Valga hariduskoondise vanemökonomist, 65.sünnipäeval.

Vaike Soodla, Palamuse Kk endine õpetaja, 65.sünnipäeval.

Helgi Iila, Kaagvere Erikooli endine meister, 60.sünnipäeval.

Evi Kuuselaan, endise Õpetajate Täiendusinstituudi kauaaegne kabinetijuhataja, 60.sünnipäeval.

Lea Lõhmus, Gustav Adolfi Gümnaasiumi endine kauaaegne õpetaja, 60.sünnipäeval.

Linda Niinep, Kaagvere Erikooli endine õpetaja, 60.sünnipäeval.

Veera Riis, Saate lastekodu kauaaegne töötaja, 60.sünnipäeval.

Ellen Roosaar, Vasalemma Põhikooli ja Keila 1.Kk kauaaegne õpetaja, 60.sünnipäeval.

Heino Sisask, Tsirguliina Kk direktor, 60.sünnipäeval.

Evi Tamme, Suislepa Põhikooli kauaaegne õppealajuhataja ja õpetaja, 60.sünnipäeval.

Milvi Laisaar, Tääksi Põhikooli kauaaegne õpetaja, 55.sünnipäeval.

Maie Lilla, Nõo Reaalgümnaasiumi endine õpetaja, 55.sünnipäeval.

Mare Meitsar, Savema Põhikooli õpetaja, 55.sünnipäeval.

Malle Müls, Põltsamaa Kk direktori asetäitja õppealal, 55.sünnipäeval.

Liidia Ridal, Maidla Põhikooli õpetaja, 55.sünnipäeval.

Ivi Tetsmann, Jõgeva 2.Kk õpetaja, 55.sünnipäeval.

Ivika Vahtras, EÕK kauaaegne vanemtoimetaja–osakonnajuhataja asetäitja, 55.sünnipäeval.

Helve Kumer, Pärnu 6.Kk õpetaja, 50.sünnipäeval.

Asta Leiten, Laiuse Põhikooli õpetaja, 50.sünnipäeval.

Virve Maivel, Käina Põhikooli kõögitööline, 50.sünnipäeval.

Laste Loomingu Majas

on praegu väljas Haapsalu Kunstikooli õpilastööde näitus.

Haapsalu Kunstikool asutati 1979.a ja oma maja said nad 1988.a. Selle ajaga on lõpetanud 9 lendu – 76 õpilast. Praegugi on seal 76 õpilast ja 6 õpetajat: Heljulaine Zauram (maal), Vaike Õlekõrs (kompositsioon, joonistamine), Kaja Russ (skulptuur), Mare Topp (maal, kompositsioon, joonistamine), Mai Aavasalu (skulptuur), Siiri Kõrv (maal, skulptuur jm tööd nooremate õpilastega). Väljas on selle ja eelmise õppeaasta taiesed.

Näitus oma ühtlaselt hea tasemega jätab meeldiva mulje. Näib, et Haapsalu Kunstikoolis tugineb õpetus kindlatel traditsioonidel ja järjepidevusel. Õpilased saavad tugeva aluse eri tehnikates ja kunstiliikides. Näha võib nauditavat guašš– ja õlimaali, vähem ehk akvarelli, pastelli, pliiatsi– ja tušijoonist, segatehnikaid, on tekstiili– ja papitrükki, aplikatsiooni, paberkompositsioone, pisiskulptuuri jm. Üllatab see, kui palju rõhku pannakse portreemaalile ja inimese dünaamilisele kujutamisele. Portreed on väga ilmekad ja väljenduslikud. Rohkesti viljeldakse vanemates klassides ka natüürmorti ja lillemaali. Pisiskulptuur on vaimukas ja isikupärane. Kindlakäelisest õpetusest hoolimata on õpilastööd säilitanud lastepärasuse ja fantaasiakülluse ega jäljenda täiskasvanute kunsti.

Näitus on väärt, et seda vaatama tulla ligidalt ja kaugelt. Peab ainult kiirustama, sest väljapanek on avatud 16.veebruarini. Siis hõivab LLMi ekspositsioonipinna Nõmme Kunstikool.

MAIMO KALMET

TEADAANDED

Haridusjuhid!

Kui te vajate uuel õppeaastal õpetajat, esitage kohe tellimus Tallinna Pedagoogikaülikoolile. Ärge unustage märkimast töö– ja olmetingimusi.

Meie aadress: Tallinn 200102, Narva mnt 25, õppeosakond.

*

Kose Keskkool Harjumaal vajab järgmiseks õppeaastaks 2 eesti keele õpetajat. Korter olemas. Tel 75 51 81.

*

Kui õpetajal on kuldsed käed, siis on tulu oodata ka õpilastelt. Selles võib igaüks veenduda, kui külastab näitust Eesti Hariduse Arenduskeskuses (Sakala 21).

Üks osa väljapanekust tutvustab Tallinna 52. Keskkooli kauaaegse tööõpetuse õpetaja **Oleg Tefanovi** ja tema õpilaste töid, teine osa Kaelase Eriinternaatkooli kauaaegse õpetaja **Leida Marksoni** käsitöid.

Mõlemad õpetajad on esinenud varemgi üle–eestilistel ja Moskva näitustel.

Olgu lisatud, et näitus on juubelihõnguline. Nimelt võtsid jaanuaris mõlemad õpetajad vastu kolleegide õnnitlusi. Loodame, et näitusekülastajate elav huvi on omamoodi tänu ja tunnustus aastatepikkuse kaunilt tehtud töö eest.

Näitus on avatud 21.veebruarini igal tööpäeval kella 9–17.

Avaldame sügavat kaastunnet Eesti Hariduse Arenduskeskuse sektorijuhatajale **Väino Ratassepale** vend

JAAN RATASSEPA

surma puhul.

EHA kollektiiv

Ärasaatmine Saaremaal Tumalas 8.veebruaril kell 12.

EESTI HARIDUSMINISTEERIUMI JA HARIDUSTÖÖTAJATE A/Ü VABARIIKLIKU LIIDU AJALEHT

Tellimise indeks 69783

Toimetuse kolleegium: V. Aava, V. Ekste, V. Haamer, F. Kupp, A. Meerits, J. Orn, A. Paavo, T. Penjam, H. Rannap, Saulepp, A. Savik, J. Sepp, E. Siim, E. Talpsep.

Peatoimetaja J.SEPP 60 27 69, peatoimetaja asetäitja ajalehe alal T. Penjam 44 98 46, peatoimetaja asetäitja ajakirja alal V.EKSTA 44 36 96, vastutav sekretär F.KUPP 44 98 46, keeletoimetaja S.TOHVER 66 65 23, kunstitoimetaja TIINA SOO 66 65 23, tehniline toimetaja O.LEIDMAA 66 65 23.

TOIMETUSE AADRESS JA OSAKONDADE TELEFONID: 200031 Tallinn, Toompuiestee 30, sekretär (üldinformatsioon) 66 65 23; pedagoogika- ja teadusosakond 66 65 23; poliitikaosakond, humanitaarainete ja esteetilise kasvatuse osakond, koolikorralduse osakond, töökasvatuse ja õhtukoolide osakond, algõpetuse ja koolieelse kasvatuse osakond 44 21 55.

Väljaandja kirjastus "Perioodika", Tallinn, Pärnu mnt 8. Ajakirjandustrükikoda, Tallinn, Pärnu mnt 67a. "Õpetajate Leht" ilmub igal laupäeval. Üksiknumbri hind tellijaile 46 kop. Tellimishind poolaastaks 12 rbl. , kvartaliks 6 rbl. Trükipoognaid 2. Tiraaž 5500. Tellimise nr 586.